

Kommissionens arbetsprogram 2016

Sammanfattning

Utskottet har granskat kommissionens arbetsprogram för 2016. I sitt årliga arbetsprogram anger kommissionen de politiska prioriteringarna för det kommande året. I likhet med vad kommissionen aviserade i sitt arbetsprogram för 2015 är ansatsen de kommande åren att göra skillnad i de stora frågorna samt att mer öppet visa hur EU arbetar med detta.

Konstitutionsutskottet, finansutskottet, skatteutskottet, justitieutskottet, civilutskottet, försvarsutskottet, kulturutskottet, utbildningsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och arbetsmarknadsutskottet har yttrat sig över programmet.

Utrikesutskottet understryker det positiva i att kommissionen årligen presenterar ett arbetsprogram. Utskottet noterar att arbetsprogrammet innehåller förslag som syftar till att bemöta de utmaningar som EU och dess medlemsländer står inför bl.a. vad gäller EU:s flykting- och migrationspolitik, åtgärder för tillväxt och jobbskapande och att främja en väl fungerande inre marknad för varor och tjänster, vilket inkluderar en digital inre marknad. Utskottet hade dock önskat se en ännu högre ambitionsnivå på energi-, miljö- och klimatområdet.

I betänkandet finns två motivreservationer (SD, V).

Granskat dokument

Kommissionens meddelande KOM(2015) 610 Kommissionens arbetsprogram 2016 – Dags för nya tag.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Meddelandets huvudsakliga innehåll	5
Utskottets granskning	6
Kommissionens meddelande	6
Konstitutionsutskottets yttrande	12
Finansutskottets yttrande	13
Skatteutskottets yttrande	15
Justitieutskottets yttrande	15
Civilutskottets yttrande	16
Försvarsutskottets yttrande	18
Kulturutskottets protokollsutdrag	19
Utbildningsutskottets yttrande	19
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande	20
Arbetsmarknadsutskottets yttrande	21
Utskottets överväganden	23
Reservationer	33
1. Kommissionens arbetsprogram 2016 – motiveringen (SD)	33
2. Kommissionens arbetsprogram 2016 – motiveringen (V)	37
Särskilda yttranden	40
1. Kommissionens arbetsprogram 2016 (M, C, L, KD)	40
2. Kommissionens arbetsprogram 2016 (S, MP)	41
3. Kommissionens arbetsprogram 2016 (L)	42
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över granskade dokument	43
<i>Bilaga 2</i>	
Förteckning över utlåtanden/List of Statements	44
<i>Bilaga 3</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande 2015/16:KU4y	45
<i>Bilaga 4</i>	
Finansutskottets yttrande 2015/16:FiU2y	50
<i>Bilaga 5</i>	
Skatteutskottets yttrande 2015/16:SkU5y	58
<i>Bilaga 6</i>	
Justitieutskottets yttrande 2015/16:JuU5y	62
<i>Bilaga 7</i>	
Civilutskottets yttrande 2015/16:CU3y	69
<i>Bilaga 8</i>	
Försvarsutskottets yttrande 2015/16:FöU2y	77
<i>Bilaga 9</i>	
Kulturutskottets protokoll	82
<i>Bilaga 10</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2015/16:UbU4y	83
<i>Bilaga 11</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2015/16:MJU2y	88
<i>Bilaga 12</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2015/16:AU2y	94

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kommissionens arbetsprogram 2016

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservation 1 (SD) – motiveringen

Reservation 2 (V) – motiveringen

Stockholm den 2 februari 2016

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Karin Enström (M), Olle Thorell (S), Sofia Arkelsten (M), Julia Kronlid (SD), Margareta Cederfelt (M), Pyry Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Valter Mutt (MP), Göran Pettersson (M), Krister Örnfjäder (S), Birgitta Ohlsson (L), Hans Linde (V), Maria Andersson Willner (S), Robert Halef (KD) och Jamal Mouneimne (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Den 27 oktober 2015 antog Europeiska kommissionen meddelandet Kommissionens arbetsprogram 2016 – Dags för nya tag (KOM(2015) 610). Den svenska översättningen kom in till riksdagen den 6 november 2015. Kammaren har med stöd av 9 kap. 20 § riksdagsordningen hänvisat arbetsprogrammet till utskottet för granskning och skriftligt utlåtande.

Utskottet har gett övriga utskott möjlighet att yttra sig över arbetsprogrammet. Yttranden har lämnats av konstitutionsutskottet, finansutskottet, skatteutskottet, justitieutskottet, civilutskottet, försvarsutskottet, kulturutskottet, utbildningsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och arbetsmarknadsutskottet.

Regeringen har lämnat in en faktrapomemoria (2015/16:FPM16). I ett brev till riksdagens talman från kommissionens förste vice ordförande Frans Timmermans (K(2015)2634) lämnade kommissionen synpunkter på några av de frågor som utskottet tog upp i utlåtandet om arbetsprogrammet för 2015 (2014/15:UU4).

Utskottet höll vid sitt sammanträde den 3 december 2015 en överläggning med kabinetssekreterare Annika Söder, Utrikesdepartementet (UD), om meddelandet Översyn av den europeiska grannskapspolitiken (JOIN(2015) 50 slutlig). Från UD deltog även ambassadör Martin Hagström, kanslirådet Cecilia Wramsten och departementsrådet Håkan Nyberg.

Utskottet har fortlöpande följt aktuella EU-frågor via föredragningar inför rådet för utrikes frågor. Utskottet fick även vid sitt sammanträde den 12 november 2015 information om EU:s globala strategi (European Global Strategy, EGS) från utrikesrådet Anna-Karin Eneström, kanslirådet Anna Lyberg och departementssekreterare Anders Skiöldebrand, samtliga från UD. Vidare informerade statssekreterare Hans Dahlgren m.fl. vid Statsrådsberedningen utrikesutskottet och konstitutionsutskottet inför Europeiska rådets möte den 17–18 december 2015 i fråga om Storbritanniens förhållande till EU.

För att skaffa kunskap och utbyta information om aktuella EU-frågor inom utskottets beredningsområde reste utskottet i september 2015 till Bryssel. Under besöket träffade utskottet bl.a. företrädare för EU-kommissionen och den europeiska utrikestjänsten.

Utrikesutskottet och näringsutskottet anordnade den 23 april 2015 en gemensam öppen utfrågning om ett frihandelsavtal mellan EU och USA (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP). Syftet med utfrågningen var att belysa olika frågeställningar och att fördjupa kunskaperna inom området. Vid utfrågningen talade bl.a. EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström om syftet med ett handelsavtal och det aktuella

förhandlingsläget och närings- och innovationsminister Mikael Damberg om regeringens syn på avtalet.

Meddelandets huvudsakliga innehåll

I sitt årliga arbetsprogram anger kommissionen de politiska prioriteringarna för det kommande året. I likhet med vad kommissionen aviserade i sitt arbetsprogram för 2015 är ansatsen de kommande åren att göra skillnad i de stora frågorna samt att mer öppet visa hur EU arbetar med detta. Jobben, tillväxten, investeringarna, flyktingsituationen, klimatförändringarna, intoleransen och känslan av otrygghet i delar av samhället är utmaningar som kommissionen bedömer att EU måste hantera. De tio prioriteringar som kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker tidigare har presenterat ska vara vägledande under hela mandatperioden, och arbetsprogrammet för 2016 är således indelat efter följande prioriteringar:

1. en ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar
2. en sammankopplad digital inre marknad
3. en motståndskraftig energiunion och en framåtblickande klimatpolitik
4. en fördjupad och mer rättvis inre marknad med en starkt industribas
5. en djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union
6. ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA
7. ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende
8. mot en ny migrationspolitik
9. en starkare global aktör
10. en union i demokratisk förändring.

De tio prioriterade områdena beskrivs mer utförligt under rubriken Utskottets granskning. Till arbetsprogrammet hör även sex bilagor. Bilaga 1 listar 23 nya initiativ, av vilka de flesta är kluster av olika åtgärder. Bilaga 2 redogör för 27 initiativ inom EU-kommissionens program om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat (Refitprogrammet). Bilaga 3 anger 18 liggande förslag för prioriterad behandling. Bilaga 4 listar 20 liggande förslag som ska dras tillbaka senast april 2016, i två fall under villkor att ingen överenskommelse nåtts i förhandlingarna till dess och i fem fall med anledning av att nya förslag ska presenteras. Bilaga 5 listar 28 initiativ att upphäva rättsakter som kommissionen anser inte längre är relevanta. Bilaga 6 innehåller 68 rättsakter som börjar tillämpas under 2016. Jämfört med föregående arbetsprogram är bilagorna 3 och 5 nya.

Kommissionen har tydliggjort att programmet är framtaget i enlighet med principerna om bättre lagstiftning och betonar de tre institutionernas gemensamma ansvar för genomförandet av arbetsprogrammet.

Utskottets granskning

Kommissionens meddelande

En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar

Kommissionen vill bistå medlemsstaterna med att få människor tillbaka i arbete. Initiativ för unga arbetslösa och utbildningsinsatser prioriteras. Arbetslivsbalansen i arbetande familjer uppmärksammas och möjligheterna att öka kvinnors arbetskraftsdeltagande. Kommissionen vill minska hindren för europeiska företag så att de bättre kan utnyttja möjligheterna på den inre marknaden och anser att det krävs stabil finansiering, ett förbättrat företagsklimat och en modern infrastruktur. Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) ska leda till investeringar som gynnar ekonomin och forskningen i Europa. Medel har avsatts för genomförandet av sysselsättningsinitiativet för unga, och den nya kompetensagendan för livslångt lärande lyfts fram.

Kommissionen aviserar ett nytt långsiktigt tillväxt- och sysselsättningsinitiativ för perioden efter 2020. Initiativet ska beakta översynen av Europa 2020-strategin och genomförandet av FN:s hållbarhetsmål. Under 2016 kommer kommissionen att genomföra handlingsplanen som ska läggas fram för den s.k. cirkulära ekonomin för att skapa en inre marknad där material och resurser återanvänds.

På hälsoområdet kommer kommissionen bl. a. att arbeta med att bistå medlemsstaterna i att möta utmaningen med antibiotikaresistens. Den befintliga lagstiftningen om arbetstagares hälsa och säkerhet ska ses över för att förbättra resurseffektiviteten på området.

En sammankopplad digital inre marknad

En framgångsrik digital ekonomi kan enligt kommissionen skapa hundratusentals nya arbetstillfällen och ge ökade möjligheter för företag, medborgare och konsumenter. Därför presenterades i maj 2015 En strategi för en inre digital marknad i Europa (KOM(2015) 192, 2014/15:FPM35) för att EU ska kunna uppnå en fullt fungerande digital inre marknad. Kommissionen har uttalat att alla förslag ska presenteras innan utgången av 2016 och bedömer att en fullt genomförd digital inre marknad kan generera upp till 250 miljarder euro i tillväxt under den nuvarande kommissionens mandat.

I december ska kommissionen redogöra för sin vision om upphovsrätt och sitt förslag för digitala kontraktsrättigheter. Ytterligare initiativ för bl.a. upphovsrätt och moms för e-handel läggs fram under 2016. Roamingavgifter kommer att avvecklas 2017, och flera rättsakter kommer att revideras, bl.a. satellit- och kabeldirektiv och förordningen om konsumentskydds-samarbete.

En motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik

Kommissionen lyfter fram EU som en nyckelspelare inför klimatförhandlingarna i Paris i december. Inom ramen för åtgärds paketet för energiunionen (KOM(2015) 80, 2014/15:FPM23) läggs förslag fram som syftar till att säkerställa Europas energitillgång och minska importberoendet, att integrera nationella energimarknader, sätta energieffektivitet främst, gå över till en koldioxidsnål ekonomi och främja forskning, innovation och konkurrenskraft. Under 2016 kommer de flesta av förslagen i färdplanen för energiunionen att läggas fram. För att skynda på energiomställningen kommer initiativ att föreslås om en ny utformning av energimarknaden. Kommissionen ska utveckla en strategi för forskning, innovation och konkurrenskraft i EU som kan ta till vara jobb- och tillväxtpotentialen i en koldioxidsnål ekonomi.

Genomförandet av energi- och klimatpaketet till 2030 lyfts fram som en nyckelprioritering under året för att säkerställa att målen nås. Under 2016 kommer kommissionen att lägga fram förslag för sektorer som inte är inkluderade i EU:s system för handel med utsläppsrätter (ETS) (KOM(2015) 337, 2014/15:FPM47), t.ex. för byggnadssektorn och jordbruket. Användningen av vägavgifter stöds av kommissionen, och en färdplan för ett gemensamt europeiskt transportområde ska upprättas.

En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas

Att den inre marknaden tillåter människor, produkter, tjänster och kapital att röra sig fritt är enligt arbetsprogrammet Europas bästa och mest unika tillgång. Det ökar valfriheten och ger lägre priser för konsumenterna, och människor får möjlighet att bo, arbeta och studera där de vill. Yrkesutövare och företag får utökade möjligheter, och den inre marknaden är grundstenen för industriernas konkurrenskraft i Europa. Strategin för den inre marknaden för varor och tjänster som presenterades i oktober 2015 ska bygga på dessa styrkor och anpassa den inre marknaden till att de ekonomiska förhållandena förändras.

Kommissionen ska under de kommande åren föreslå praktiska åtgärder som ska hjälpa små och medelstora företag samt nystartade företag att växa och expandera, främja innovation, öppna för investeringar och stärka konsumenterna.

Att genomföra kapitalmarknadsunionen är ett prioriterat arbete för kommissionen. En inre marknad för kapital, finansiering och sparande kan spela en viktig roll för att öka investeringarna och hjälpa företag att växa. Kommissionen anser att det är viktigt att förslaget om värdepapperisering (KOM(2015) 472, 2015/16:FPM11) snabbt kan godkännas. Ett förslag om en revidering av prospekts direktivet (KOM (2015) 583) ska läggas fram för att förenkla för små och medelstora företag. Ytterligare åtgärder ska till för att

stödja användandet av riskkapitalfonder för att utöka möjligheter till alternativ finansiering.

För att öka jobbmöjligheterna på den inre marknaden ska Den europeiska portalen för rörlighet i arbetslivet (Eures) och samarbetet mellan arbetsförmedlingar stärkas. Förslagen för rörlighet i arbetslivet som presenterades senare under 2015 innebär bl.a. att en översyn av utstationeringsdirektiv (KOM(2012) 131, 2011/12:FPM135) ska presenteras för att komma åt orättvisa metoder som leder till social dumpning och kompetensflykt. Kommissionen vill även förbättra tillgången till varor och tjänster för personer med funktionsnedsättning.

Under 2016 kommer fokus att läggas på vissa utvalda sektorer på grund av deras tillväxtpotential eller deras specifika utmaningar. En strategi ska släppas för de europeiska rymdprogrammen inklusive flaggskeppsprogrammen Galileo och Copernicus. För att försäkra att försvarsmarknaden kan uppfylla framtida säkerhetsbehov ska en handlingsplan utvecklas och genomföras. En uppföljning av luftfartsstrategin ska presenteras. På grund av utvecklingen inom jordbrukssektorn ska en rapport om mjölkmarknaden läggas fram redan 2016.

Kommissionen kommer att lägga fram en handlingsplan om moms för att skapa ett mer effektivt system som är skyddat mot bedrägerier. Det kommer även att presenteras initiativ om momssatser och e-handel inom den digitala inre marknaden. Ett antal momsförslag som inte har nått framgång i rådet eller har blivit för urvattnade ska dras tillbaka. Ytterligare arbete ska bedrivas för att skapa en rättvis, effektiv och tillväxtvänlig företagsskatt. Företag bör enligt kommissionen betala skatter i landet där inkomsterna skapas. Åtgärder ska presenteras för att öka öppenheten för företagsskattesystemet och bekämpa skatteundandragande. Ett blockerat förslag om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas ska dras tillbaka och ersättas med ett förslag om en obligatorisk skattebas. Det ska förbättra den inre marknaden för företag och stänga kryphål så att alla företag betalar skatt.

En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union

Kommissionen vill färdigställa den ekonomiska och monetära unionen (EMU) och har lagt fram förslag för det första steget enligt planen i de fem ordförandenas rapport (2014/15:FPM44 och 2015/16:FPM15). Kommissionen avser att lägga fram en vitbok om steg 2 (de mer långtgående förslagen) under våren 2017. Åtgärderna ska ge ett mer motståndskraftigt och framgångsrikt EMU. En förnyad ansats för den europeiska planeringsterminen har föreslagits med ökat fokus på euroområdet. Vidare ska ökad vikt läggas vid sysselsättningsfrågor och sociala frågor inom terminen.

En europeisk pelare för sociala rättigheter kommer att utvecklas av kommissionen. Riktmärken ska utvecklas i syfte att nå en uppåtgående konvergens i fråga om arbetsmarknad, kompetens och sociala frågor, speciellt inom euroområdet.

Nationella konkurrenskraftsnämnder och en rådgivande europeisk finanspolitisk nämnd ska förbättra den ekonomiska styrningen. Kommissionen vill ha en gemensam representation för eurozonen inom internationella organisationer såsom Internationella valutafonden. Under 2015 har en europeisk bankinsättningsgaranti presenterats. Kommissionen kommer att använda sig av det analytiska arbetet från den expertgrupp på hög nivå som kommer att tillsättas sommaren 2016.

Ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA

Internationell handel och investeringar lyfts fram av kommissionen som drivkrafterna för europeisk ekonomisk återhämtning. EU har möjlighet att försäkra sig om att möjligheterna med globalisering kan användas för att gynna Europa på ett öppet, socialt och miljömässigt ansvarsfullt sätt. Kommissionen anser att en aktiv handelspolitik där EU binds samman med framväxande centrum för global tillväxt kommer att öppna möjligheter för företag och skapa högkvalitativa jobb.

Det transatlantiska handels- och investeringspartnerskapet (KOM(2013) 316, 2012/13:FPM100) med USA är en fortsatt huvudprioritering under 2016. En ny ansats för investeringsskydd har tagits fram för avtalet. Samarbetet med Asien och Stillaehavsområdet ska öka, t.ex. genom förhandlingarna om EU:s och Japans frihandelsavtal och EU:s och Kinas investeringsavtal. Kommissionen vill även förhandla om frihandelsavtal med Australien och Nya Zeeland och påbörja frihandelsförhandlingar med Filippinerna och Indonesien om förutsättningarna är de rätta. Denna bilaterala handelsagenda ska komplettera Världshandelsorganisationen som fortfarande ses som viktig för EU.

Kommissionen har som mål under 2016 att se provisorisk tillämpning av ett antal nya avtal med Kanada och flera afrikanska och karibiska länder samt i Stillaehavsregionen. Existerande avtal med det östra grannskapet ska övervakas, och arbete ska inledas för att modernisera befintliga avtal med länder som Turkiet, Mexiko och Chile.

Den nya handels- och investeringsstrategin ska uppdatera handelspolitiken och inrikta sig mer mot tjänster, digital handel, rörlighet, tillgång till naturresurser, innovation och andra drivkrafter för jobb och tillväxt. I handelsavtalen ska små och medelstora företag uppmärksammas och hjälpa arbetstagare att anpassa sig till förändringar. Insynen i handelsförhandlingarna ska öka för parterna och medborgarna.

Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende

Terrorism och radikaliserings, organiserad brottslighet och cyberbrottslighet lyfts i arbetsprogrammet fram som hot mot säkerheten. Kommissionen inriktar sig på att genomföra den europeiska säkerhetsagendan, t.ex. förslaget om en

översyn av rambeslutet om terrorism för att adressera problemet med utländska stridande.

Arbetet med att se över lagstiftningen om vapenkontroller fortsätter. Reformen av reglerna om skydd av personuppgifter och förslaget om flygpassageraruppgifter i EU bör få ett avslut innan årsskiftet 2015/16. Kommissionen har som mål att få till ett avtal med USA om överföringen av personuppgifter för att bekämpa brottslighet, som samtidigt garanterar rättslig prövning för enskilda. Under 2016 anser kommissionen att det är viktigt att arbeta för inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet och att reformera Europol. Arbetet för att EU ska ansluta sig till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna ska fortsätta.

Mot en ny migrationspolitik

Att hantera flyktingkrisen och tryck migrationens på de externa gränserna anses vara den mest akuta prioriteringen för EU i dag. Instabilitet, krig och fattigdom i EU:s närområde innebär att frågan kommer att fortsätta dominera den politiska agendan under de kommande åren. EU måste förbättra hanteringen av den yttre gränsen och det europeiska asylsystemet. Det gemensamma asylsystemet ska ses över för att korrigera svagheter i Dublinsystemet och stärka Europeiska stödkontoret för asylfrågor. Europeiska migrationsagendan (KOM(2015) 240, 2014/15:FPM36) som lades fram i maj 2015 bygger på principerna om solidaritet och ansvarstagande och ska ge ett helhetsgrepp för att hantera migrationen. För att bemöta Europas framtida behov i fråga om demografin och arbetsmarknaden ska en ny modell för laglig migration läggas fram med åtgärder för att förbättra blåkortsdirektivet (KOM(2007) 637, 2007/08:FPM57).

Genom två nödsystem ska 160 000 personer som behöver internationellt skydd omfördelas från de mest utsatta medlemsstaterna. Fler åtgärder ska vidtas för att personer som inte behöver internationellt skydd ska återvända. Senare under 2016 ska kommissionen lägga fram förslag om en europeisk gräns- och kustbevakning som ska stärka Frontex. Så kallade hot spots i Italien och Grekland hjälper nationella myndigheter med identifiering och registrering. Ansträngningar görs för att motverka människosmuggling.

EU har avsatt pengar för stöd till syrier i deras eget land och länder som Libanon, Jordanien, Irak, Turkiet och Egypten som tar emot flyktingar. En stödfond för att komma åt grundorsakerna till irreguljär migration från Afrika kommer att inrättas. Ett starkare och djupare samarbete med tredjeländer behövs för att förbättra migrationshanteringen och ge stöd till flyktingar. Ett system för vidarebosättning ska presenteras för att ge dem som behöver skydd en säker väg in i EU.

En starkare global aktör

I en alltmer komplex värld har det enligt kommissionen blivit ännu viktigare med samstämmighet om EU:s yttre åtgärder och förmågan att använda tillgängliga medel. Utmaningar som migration, tillgången till energi och andra resurser samt klimatförändringar tydliggör behovet av en effektiv utrikespolitik. Det behövs för att uppnå mål inom EU-interna politikområden och för att låta EU få möjlighet att sprida sina värderingar om demokrati, mänskliga rättigheter, jämlikhet och solidaritet i världen. Kommissionen stöder därför den höga representanten/kommissionens vice ordförande i framtagandet av den nya globala strategin för utrikes- och säkerhetspolitik.

Kommissionen kommer även att stödja den höga representanten/kommissionens vice ordförande i sitt arbete med att fördjupa de bilaterala relationerna med EU:s viktigaste partnerländer. Ett strategiskt förhållningssätt gentemot Kina kommer att utarbetas. Efter de lyckade kärnenergiförhandlingarna med Iran kan nya kontakter tas med landet om avtalet fullföljs.

Kommissionen ska fortsätta att stödja internationella aktörer som Förenta nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) när konflikter som de i Syrien, Libyen och Ukraina behandlas. Ett nytt politiskt ramverk efter Cotonouavtalet (JOIN(2015) 33, 2015/16:FPM14) ska presenteras för att hantera relationerna med länder och regioner i Afrika, Västindien och Stilla havet. Kommissionens politik för utvecklingssamarbete och den nya handels- och investeringsstrategin ska bl.a gynna ekonomisk utveckling, försvara och främja respekten för mänskliga rättigheter och bekämpa korruption.

Fortsatt arbete ska utföras för att göra inträdet i EU mer konkret för kandidatländerna. Partnerskapet med Turkiet ska förstärkas, bl.a. genom att handlingsplanen för migration och en modernisering av tullunionen genomförs. Den nya europeiska grannskapspolitiken ska ge ett mer fokuserat och skräddarsytt ramverk för att stödja stabilisering och demokratisk utveckling i länder i öst och i syd.

En union i demokratisk förändring

Tillsammans med Europaparlamentet och rådet ska kommissionen säkerställa att förhandlingarna om ett nytt interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning (KOM(2015) 216, 2014/15:FPM39) kan ingås innan 2016. Det finns ett gemensamt åtagande om att stifta bättre lagar som kan ge bättre resultat, ökad insyn i hur EU fattar beslut och hjälpa de tre institutionerna att samarbeta bättre i framtiden. Under 2016 ska kommissionen lägga fram sitt förslag för ett interinstitutionellt avtal om ett obligatoriskt öppenhetsregister för intresseorganisationer som vill påverka beslut i Europaparlamentet, rådet och kommissionen.

Kommissionen har ökat sin dialog med nationella parlament, och under 2016 ska ytterligare steg tas för att garantera att nationella parlament har en

stark röst i europeiskt beslutsfattande. Medborgardialogerna ska byggas ut för att ge kommissionen möjlighet att lyssna direkt till medborgarna och besvara deras frågor.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet noterar att kommissionen lägger fram färre förslag än tidigare år och välkomnar att ett ökat fokus läggs på att genomföra, tillämpa och utvärdera den lagstiftning som redan finns.

Vid sin behandling av kommissionens agenda om bättre lagstiftning för bättre resultat i november 2015 välkomnade konstitutionsutskottet kommissionens arbete för en bättre lagstiftning och ambitionen att införa mer öppenhet i lagstiftningsprocessen (utl. 2015/16:KU3). Utskottet framhöll att ett öppet och effektivt beslutsfattande främjar den demokratiska legitimiteten. Konstitutionsutskottet framhöll vidare vikten av en ökad öppenhet och insyn i EU:s beslutsprocesser, inte minst när det gäller de s.k. trilogerna, dvs. trepartssamtalen mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet. Utskottet ställde sig också positivt till kommissionens regelförenklingsarbete och att den särskilt avser att uppmärksamma de regler som påverkar små och medelstora företag och överväga enklare regler för dessa. Regelförenklingsarbetet får enligt utskottet dock inte leda till att arbetstagares rättigheter försvagas, till försämringar vad gäller arbetsmiljö eller till försvagat miljö- och konsumentskydd, även om regelförenklingar bör övervägas även på dessa områden.

Konstitutionsutskottet noterade vidare att kommissionen i agendan om bättre lagstiftning framhöll att varje förslag ska åtföljas av en bättre motivering, särskilt att förslagen ska innehålla mer ingående förklaringar av hur initiativen svarar mot principerna om subsidiaritet och proportionalitet. Som utskottet flera gånger tidigare har framhållit leder uteblivna eller bristande motiveringar utifrån subsidiaritetsprincipen till att riksdagen och andra nationella parlament får svårt att fullgöra sin fördragsenliga skyldighet att se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med protokollet om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Enligt utskottets mening är detta en svaghet i lagstiftningsprocessen inom unionen.

Inom ramen för konstitutionsutskottets årliga uppföljning av subsidiaritetsprincipens tillämpning i riksdagen har flera utskott vid skilda tillfällen påpekat att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för direktiv, vilket minskar de nationella parlamentens handlingsutrymme att anpassa lagstiftningen på EU-nivå till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i varje enskilt medlemsland.

Mot bakgrund av att kommissionen önskar föra en politisk dialog direkt med de nationella parlamenten påminner konstitutionsutskottet om att den politiska dialogen mellan kommissionen och Sverige förs genom regeringen som är ansvarig inför riksdagen. Det är endast inom ramen för subsidiaritetskontrollmekanismen som riksdagen med stöd av fördragen kan

kommunicera direkt med kommissionen. Konstitutionsutskottet vill understryka att det är angeläget att de nationella parlament som av konstitutionella skäl inte har möjlighet att delta i den politiska dialogen inte missgynnas.

Finansutskottets yttrande

Finansutskottet vill inledningsvis framhålla att det är allmänt positivt till kommissionens arbetsprogram. Liksom regeringen anser utskottet att de årliga programmen underlättar planeringen av EU-arbetet och ger ökad öppenhet i EU:s lagstiftningsprocess. Utskottet välkomnar också programmets inriktning med fokus på åtgärder för att underlätta unionens ekonomiska återhämtning. Den europeiska ekonomin har både utbuds- och efterfrågeproblem som på olika sätt måste hanteras för att stimulera tillväxten.

Nedan kommenterar finansutskottet några av de specifika initiativ som ligger inom utskottets beredningsområde.

En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar

Kommissionen framhåller att man under genomförandet av halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen och förberedelserna av budgetramen för åren efter 2020 kommer att fokusera på att maximera EU-budgetens effekt på sysselsättning, tillväxt och investeringar. Det är en inriktning som utskottet välkomnar. Finansutskottet vill dock i detta sammanhang, liksom utskottet gjort vid flera tidigare tillfällen, framhålla betydelsen av en restriktiv och ansvarsfull linje i hanteringen av EU:s budget och finansieringen av olika verksamheter. Det är viktigt att EU bedriver en återhållsam och ansvarsfull budgetpolitik och att alla förslag till initiativ ryms inom beslutade budgetramar.

En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas

Kommissionen anger i arbetsprogrammet att man bl.a. tänker presentera förslag för ökad transparens och harmonisering på den inre marknaden. Även om informationen om förslagets närmare inriktning och utformning i dagsläget är knapphändig är utskottets allmänna uppfattning att alla initiativ som ökar transparensen och harmoniseringen kan stärka den inre marknaden. Finansutskottet anser att det är viktigt att framöver noga bevaka den inre marknadens utveckling.

Det är därför angeläget att de förslag som presenteras är enkla och transparenta och inte bidrar till att försvaga den finansiella stabiliteten eller investerar- och konsumentskyddet. I arbetet med att fördjupa den inre marknaden är det mycket viktigt att den nationella suveräniteten värnas, särskilt på skatteområdet. I sammanhanget vill utskottet också framhålla

vikten av att redan aviserade och beslutade strukturreformer genomförs för att stärka konkurrenskraften i den europeiska ekonomin.

En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union

Finansutskottet har under drygt fem års tid behandlat ett antal ärenden som på olika sätt syftat till förstärkningar av EMU. Utskottet har återkommande välkomnat ett starkt finanspolitiskt ramverk på EU-nivå och uttryckt förståelse för euroländernas behov av att ytterligare fördjupa samarbetet sig emellan för att säkerställa en väl fungerande valutaunion. Samtidigt har utskottet framhållit vissa rågångar. Det har bl.a. gällt att riksdagens finansmakt inte får urholkas, att EU måste hållas samman och att respekten för medlemsstaternas befogenhet över skatter och arbetsmarknads- och socialpolitik upprätthålls. Finansutskottet har också påpekat att olika instrument för riskdelning till sin natur kan ha en negativ påverkan på medlemsstaternas incitament att föra en ansvarsfull politik.

Finansutskottet konstaterar att dessa uttalanden fortfarande är relevanta. Utskottet har tidigare (bet. 2012/13:FiU29) i samband med granskningen av kommissionens meddelande om en plan för en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union pekat på risken för en betydande centralisering av den ekonomiska politiken i EU. Finansutskottet anser att utgångspunkten vid eventuella ytterligare förstärkningar av den ekonomiska samordningen bör vara att medlemsstaternas befogenheter när det gäller budget, skatter och arbetsmarknads- och socialpolitik inte försvagas. Det är viktigt att medlemsstaternas nationella befogenheter värnas.

En union i demokratisk förändring

Finansutskottet välkomnar kommissionens ambition att vara så öppen som möjligt och dess arbete med att stärka ansvarsutkrävandet och insynen i EU:s verksamhet och lagstiftningsprocess. Öppenhet, insyn och möjliggörande till ansvarsutkrävande är grunden för en stabil och effektiv förvaltning, och inom EU-samarbetet är dessa frågor av största vikt. Betydelsen av att säkerställa unionens demokratiska förankring kan inte överdrivas.

Enligt finansutskottet är ett tydligt nationellt ägarskap över den förda politiken inom EU:s ramar en central förutsättning. Det är på nationell nivå som vägvalen i den ekonomiska politiken slutligen ska göras och genomföras under effektivt parlamentariskt deltagande och verkligt ansvarsutkrävande. Finansutskottet anser att kommissionens ambition att stärka sina kontakter med Europaparlamentet och de nationella parlamenten är lovvärd som komplement till processerna på nationell nivå.

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet ser positivt på det arbete som pågår på EU-nivå för att skapa ett momssystem som är mer motståndskraftigt mot bedrägerier. Utskottet välkomnar också att kommissionen tar initiativ som rör momssatser och e-handel inom den digitala inre marknaden eftersom det är viktigt att potentialen i den digitala inre marknaden utnyttjas till fullo.

När det gäller arbetet på området för företagsbeskattning ser skatteutskottet positivt på en utveckling på detta område som även i detta sammanhang utnyttjar potentialen i den inre marknaden och gör det lättare att bekämpa skattebedrägerier och skatteflykt. Utskottet är dock fortsatt skeptiskt till ett beskattningssystem som bygger på en gemensam konsoliderad bolagsskatt (CCCTB). Dessutom vidhåller utskottet att ett system för beskattning av finansiella transaktioner måste utformas på ett sådant sätt att det inte påverkar de länder som liksom Sverige väljer att inte delta i ett närmare samarbete på detta område.

Skatteutskottet efterlyser förnyade initiativ när det gäller arbetet med ett nytt energiskattedirektiv. Ett nytt och modernare energiskattedirektiv skulle underlätta för Sverige att agera målinriktat och ha en högre ambitionsnivå på energi- och klimatområdet. Betydelsen av ett modernt system för ekonomiska styrmedel på detta område kan inte nog framhållas.

Justitieutskottets yttrande

Justitieutskottet välkomnar kommissionens uttryckta vilja att begränsa sitt arbete till de områden där medborgarna förväntar sig resultat från EU. Detsamma gäller ambitionen att vara uppmärksam på att den befintliga lagstiftningen fungerar effektivt och ändamålsenligt. Som utskottet tidigare uttalat bör kommissionen när ny lagstiftning förbereds lägga större vikt vid att analysera den gällande lagstiftningen. Avsikten bör vara att förstärka den befintliga lagstiftningen när detta är möjligt (se bl.a. 2015/16:JuU4y). Vid granskningen av kommissionens meddelande om EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 (se utl. 2013/14:JuU41) betonade utskottet att i synnerhet straffrättslig lagstiftning på EU-nivå endast ska tas fram om det står klart att den bidrar med ett betydande mervärde, och att det är viktigt att den lagstiftning som man redan har kommit överens om på EU-nivå genomförs och tillämpas på ett effektivt sätt. Endast när det finns reella behov och ett tydligt mervärde, och när det inte finns andra mindre ingripande alternativ att tillgå, ska kompletterande åtgärder i form av nya lagstiftningsinitiativ övervägas. Justitieutskottet står fast vid den ståndpunkten. I de fall där det är befogat att lägga fram ny lagstiftning är det viktigt att förslagen är tydliga, fullständiga och baserade på en korrekt rättslig grund. Detta gäller inte minst vid förslag om straffrättsliga åtgärder.

Justitieutskottet är positivt inställt till att kommissionen väljer att prioritera vissa förslag som är under behandling framför andra, för att undvika att förslag

blir liggande på förhandlingsbordet. När det gäller förslagen i sak noterar utskottet att Europaparlamentet och rådet under hösten har nått en politisk överenskommelse om förslaget till ny förordning om Europolns verksamhet. Det är utskottets ståndpunkt att så som den parlamentariska kontrollen av Europol är utformad i förslaget riskerar den att minska Europolns effektivitet och medlemsstaternas vilja att samarbeta med Europol (se prot. 2015/16:6 §2a). Eftersom Europolns uppgift är att stödja medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och underlätta deras möjligheter att samarbeta är det i första hand de nationella parlamenten som ska delta i den parlamentariska kontrollgruppen.

Vidare noterar justitieutskottet att det fortsatta arbetet med förslaget om inrättande av den europeiska åklagarmyndigheten är prioriterat från kommissionens sida. Utskottet är fortfarande kritiskt till förslaget om att inrätta en sådan myndighet och anser att det i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen (se bl.a. utl. 2013/14:JuU13). Som utskottet tidigare påpekat är det viktigt att respekten för medlemsstaternas olika rättsliga system och traditioner bevaras och att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna respekteras. Justitieutskottet står fast vid sin tidigare ståndpunkt att kommissionen i sitt fortsatta arbete bör beakta medlemsstaternas synpunkter i frågan om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, inte minst med tanke på att förslaget uppnådde gränsen för gult kort (se bl.a. 2015/16:JuU4y).

Förslaget till dataskyddsdirektiv för det brottsbekämpande området är den tredje prioriterade frågan inom justitieutskottets beredningsområde. Justitieutskottet anser alltså att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen vad gäller de 40 delar som reglerar nationell behandling av personuppgifter som medlemsländernas behöriga myndigheter utför i brottsbekämpande syfte (se utl. 2011/12:JuU31).

Vad gäller det s.k. PNR-direktivet har justitieutskottet inhämtat att förhandlingarna är långt gångna och att direktivet förväntas antas formellt i början av 2016.

Beträffande kommissionens åtgärds paket för att intensifiera kampen mot terrorism och olaglig handel med vapen och sprängämnen, samt förslaget om ändring av vapendirektivet, har utskottet ännu inte tagit ställning till dessa. Justitieutskottet avser att behandla förslagen i detalj framöver.

Avslutningsvis har justitieutskottet inga invändningar mot kommissionens förslag om initiativ som ska ses över inom ramen för Refit-programmet.

Civilutskottets yttrande

Direktivförslaget om könsfördelning i bolagsstyrelser

Kommissionens förslag till ett direktiv om jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser var under hösten 2012 föremål för subsidiaritetsprövning i riksdagen. Civilutskottet ansåg att direktivförslaget strider mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till

Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (utl. 2012/13:CU14, rskr. 2012/13:138). I det motiverade yttrandet anförde riksdagen bl.a. att det är viktigt att könsfördelningen blir avsevärt jämnare när det gäller deltagandet i ekonomiskt beslutsfattande. Enligt riksdagen var det positivt med initiativ på ett så viktigt område. Riksdagen ansåg dock att de regler som ska gälla för hur ägarna utser styrelseledamöter bör förbli en sak för varje medlemsstat att bestämma. De gränsöverskridande problemen på området var enligt riksdagen inte heller så stora att en reglering av frågan på EU-nivå är motiverad. Riksdagen ansåg alltså att det inte fanns tillräckliga skäl att vidta åtgärder på EU-nivå. Målet att skapa ett jämställt beslutsfattande i ekonomiska frågor bedömdes kunna uppnås bättre genom nationella åtgärder.

I december 2014 överlade civilutskottet med företrädare för regeringen om direktivförslaget. Utskottet ansåg att det är viktigt att könsfördelningen inom det ekonomiska beslutsfattandet blir jämnare. Men utskottet ansåg inte att det fanns tillräckliga skäl för att införa könskvotering på EU-nivå. Varje EU-land bör själv få bestämma reglerna för hur ägarna i ett företag utser styrelseledamöter. Enligt utskottet var förslaget inte förenligt med vare sig subsidiaritetsprincipen eller proportionalitetsprincipen (prot. 2014/15:10 § 4).

Civilutskottet står fast vid sin ståndpunkt som redovisats ovan.

Arbetsprogrammet i övrigt

Civilutskottet vill inledningsvis framhålla att utskottet stöder den inriktning som kommissionen anger i arbetsprogrammet.

När det gäller nya förslag vill utskottet understryka betydelsen av att medlemsstaternas olika rättsliga system och traditioner beaktas och att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna respekteras. Utskottet vill även betona vikten av att nya initiativ baseras på reella behov.

I arbetsprogrammet anför kommissionen att den inom ramen för strategin för den digitala inre marknaden bl.a. avser att ta initiativ till ett lagförslag om digitala avtalsrättigheter och göra en översyn av förordningen om konsument-skyddssamarbete. Som redovisats ovan har kommissionen nyligen lagt fram ett förslag till direktiv om vissa aspekter på avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll och ett förslag till direktiv om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor på nätet och annan distansförsäljning av varor. Förslagen till rättsakter kommer att subsidiaritetsprövas av utskottet under våren 2016. Utskottet vill framhålla att det är av stor vikt att de initiativ som tas på detta område säkerställer ett konsumentskydd som är lika högt eller högre än det konsumentskydd som gäller enligt svensk rätt.

Utskottet ser positivt på kommissionens arbete med strategin för den inre marknaden och välkomnar förslag som underlättar för små och medelstora företag och nystartade företag att växa samt förslag om misslyckade företags-satsningar och insolvens.

Utskottet har inte något att invända mot de åtgärder inom ramen för bättre lagstiftning (Refitinitiativ) som kommissionen planerar att vidta under 2016.

Försvarsutskottets yttrande

Försvarsutskottet har i sitt yttrande inriktat sig på två förslag i kommissionens arbetsprogram nämligen handlingsplanen för den europeiska försvarsmarknaden (European Defence Action Plan) och direktivet om nät- och informationssäkerhet (NIS).

En europeisk handlingsplan för den europeiska försvarsmarknaden ska enligt kommissionens förslag tas fram och genomföras för att ”se till att den europeiska försvarsmarknaden kan tillgodose morgondagens säkerhetsbehov”. Målet är ett rättsligt och politiskt ramverk som säkerställer att den europeiska marknaden och industri- och kunskapsbasen kommer att kunna uppnå den militära kapacitet som medlemsstaterna kan komma att behöva framgent. När det gäller en europeisk handlingsplan välkomnar försvarsutskottet kommissionens initiativ och arbete för att den europeiska försvarsmarknaden och industri- och kunskapsbasen ska kunna uppnå den militära kapacitet som behövs i ett längre perspektiv. Försvarsutskottet vill dock understryka att givet försvarsmaterielmarknadens särart bör samarbetet inom försvarsområdet ha en mellanstatlig tyngdpunkt. Det finns med andra ord inte behov av ytterligare lagstiftning eller regelverk på området. Det fortsatta arbetet bör därtill ta hänsyn till medlemsstaternas säkerhetsintressen inom ramen för den gemensamma marknaden. I enlighet med vad utskottet konstaterade i betänkande 2014/15:FöU11 om försvarspolitik inriktning 2016–2020 delar utskottet regeringens bedömning när det gäller principer för materielförsörjning. Dessa principer innebär i korthet att all materielförsörjning ska bedömas utifrån uppgiften att under försvarsinriktningsperioden höja krigsförbandens operativa förmåga. Vidare anges stridsflygsförmågan och undervattensförmågan som tydliga exempel på förmågor som utgör väsentliga säkerhetsintressen för Sverige. Försvarsutskottet instämmer alltså i denna bedömning, vilket också framgår av betänkande 2015/16:FöU3.

När det gäller direktivet om nät- och informationssäkerhet (NIS) välkomnar försvarsutskottet förslaget. Flera av de åtgärder som föreslås bedöms bidra till ökad säkerhet på såväl europeisk som nationell nivå. Försvarsutskottet anser, som det tidigare framhållit i t.ex. betänkandet om försvarspolitik inriktning (bet. 2014/15:FöU11), att informations- och cybersäkerhetsfrågorna är av stor vikt och att ett strategiskt och långsiktigt perspektiv därför är nödvändigt. Internationell samverkan är en förutsättning för att öka informations-säkerheten i Sverige, och försvarsutskottet välkomnar det strategiska arbete som bedrivs inom ramen för det nordiska och europeiska samarbetet. Försvarsutskottet önskar emellertid att totalförsvarsperspektivet tydligare lyfts fram i det fortsatta arbetet med informationssäkerhet. Att regeringen bl.a. har beslutat om att myndigheter som har ett särskilt ansvar för krisberedskap och

höjd beredskap ska redovisa sitt arbete med informationssäkerhet anser utskottet vara viktigt men vill samtidigt understryka övriga totalförsvarsmyndigheters roll och ansvar när det gäller att säkerställa att information kan hanteras på ett säkert sätt och att samverkan sker kring detta. Det är försvarsutskottets förhoppning att bl.a. den pågående beredningen av betänkandet Informations- och cybersäkerhet i Sverige – Strategi och åtgärder för säker information i staten (SOU 2015:23) ska ta detta i beaktande. Rättssäkerheten och den enskildes integritet måste i sammanhanget säkerställas.

Kulturutskottets protokollsutdrag

Kulturpolitiken är inte bindande på EU-nivå utan vilar på frivillighet. EU ska stödja, samordna och komplettera medlemsstaternas insatser. Detta sker i första hand genom att främja samarbete mellan medlemsstaterna.

Utskottet har inte några synpunkter på prioriteringarna i kommissionens arbetsprogram för 2016 som sådana. Utskottet vill dock betona vikten av att de åtgärder som planeras inom ramen för prioriteringarna inte innebär en utveckling mot en gemensam kulturpolitik inom EU. Kulturpolitiken är en nationell angelägenhet, och det är viktigt att åtgärderna inte inkräktar på de enskilda staternas befogenhet på området.

I de fall riksdagen ska behandla konkreta förslag som läggs fram inom ramen för arbetsprogrammet och som berör utskottets beredningsområde är det angeläget att utskottet har möjlighet att yttra sig.

Utbildningsutskottets yttrande

Inledningsvis vill utbildningsutskottet framhålla att det är mycket viktigt att samarbetet på EU-nivå ger ett mervärde för EU:s medlemsstater. Utifrån detta välkomnar utskottet kommissionens fortsatta ambition att fokusera på de större frågorna samt att lägga vikt vid att EU-lagstiftningen och EU:s utgiftsprogram fungerar effektivt och ändamålsenligt.

Utbildningsutskottet kan vidare konstatera att arbetsprogrammet kortfattat beskriver de nya initiativ som kommissionen avser att presentera under 2016. Utifrån detta kan utskottet endast övergripande kommentera de initiativ som rör utbildningsutskottets beredningsområde. Utskottet ser fram emot att aktivt följa utvecklingen inom dessa frågor och att ta del av de olika initiativen när de presenteras under året.

När det gäller det aviserade initiativet om en ny kompetensagenda för Europa noterar utskottet att det finns flera etablerade samarbeten mellan EU:s medlemsstater inom de frågor som kommissionen nämner i beskrivningen av kompetensagendan i arbetsprogrammet. En god kompetensförsörjning och högre utbildning utgör t.ex. en viktig del inom tillväxtstrategin Europa 2020. Ett annat exempel är det samarbete om yrkesutbildning som finns sedan 2002 inom ramen för den s.k. Köpenhamnsprocessen. När det gäller erkännande av

kvalifikationer finns det bl.a. ett direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer inom EU, som nyligen har reviderats. Utskottet anser att samarbete och utbyte av erfarenheter inom dessa frågor är värdefullt för att öka kompetensen, sysselsättningen och tillväxten inom varje medlemsstat samt inom EU som helhet. Samtidigt vill utskottet understryka att flera av dessa frågor i huvudsak är ett nationellt ansvar. Det är därför viktigt att den nationella kompetensen respekteras i det fortsatta arbetet med kompetensagendan.

Utbildningsutskottet ser positivt på kommissionens avsikt att inom ramen för halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen 2014–2020 se över möjligheterna för ytterligare regelförenkling av finansieringen genom EU:s forskningsramprogram Horisont 2020. Horisont 2020 är enligt utskottets mening värdefullt för både den nationella och den europeiska forskningens utveckling. Som ett exempel vill utskottet nämna att regeringen i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 16 s. 148, bet. 2015/16:UbU1 s. 123–124) beräknade att närmare 4 miljarder kronor av de svenska investeringarna i forskning och utveckling (FoU) under 2015 skulle komma från EU:s forskningsmedel, vilket utgör ca 10 procent av statliga och övriga offentliga investeringar i FoU under 2015. Utbildningsutskottet har vid ett flertal tillfällen understrukit behovet av en förenkling av reglerna för Horisont 2020 (se t.ex. utl. 2010/11:UbU15 och yttr. 2014/15:UbU4y). Den dåvarande regeringen drev även framgångsrikt denna position i förhandlingarna om inrättandet av Horisont 2020. Ett förenklat regelverk kan enligt utskottet underlätta för såväl näringsliv som offentliga forskningsutförare att delta i Horisont 2020 och därigenom öka mervärdet av ramprogrammet ytterligare.

När det gäller kommissionens aviserade initiativ om en rymdstrategi för Europa vill utbildningsutskottet framhålla följande. I och med Lissabonfördraget 2009 infördes en särskild rättslig grund för rymdpolitiken på EU-nivå (artikel 189 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) och EU fick därmed en större roll inom europeisk rymdverksamhet. EU:s roll inom området är under ständig utveckling, och utskottet anser att en europeisk rymdstrategi kan fylla en viktig långsiktig roll i denna utveckling. Inom detta arbete är det enligt utskottets mening viktigt att titta på samarbetet, samordningen och synergier mellan den europeiska rymdorganisationen (ESA) och EU. Utbildningsutskottet välkomnar dessutom att kommissionen i arbetsprogrammet lyfter fram att man avser att undersöka hur de europeiska rymdprogrammen, t.ex. Galileo och Copernicus, kan utvecklas till nytta för såväl ekonomin och myndigheterna som samhället i sin helhet.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Miljö- och jordbruksutskottet noterar inledningsvis att de nationella parlamenten får del av kommissionens arbetsprogram i ett så sent skede att parlamenten i praktiken saknar möjlighet att på ett önskvärt sätt redovisa sina

synpunkter på programmets inriktning. En annan ordning i detta avseende vore att föredra.

Med detta sagt noterar miljö- och jordbruksutskottet att kommissionens agenda, vilket också återspeglas i arbetsprogrammet, har en tydlig inriktning på sysselsättning och tillväxt. Utskottet har, i ljuset av den ekonomiska kris som under de senaste åren präglat EU, förståelse för detta men anser samtidigt att det inte får ta fokus från den stora utmaning som klimatförändringarna utgör. Miljö- och jordbruksutskottet ser inte heller att det behöver finnas en motsättning mellan dessa frågor.

I enlighet med vad kommissionen förutskickade i arbetsprogrammet för 2015 drog den i mars tillbaka sitt förslag till ändringar av avfallsdirektiven och meddelade att den avsåg att återkomma med ett mer ambitiöst förslag. I sitt yttrande över arbetsprogrammet för 2015 framhöll miljö- och jordbruksutskottet behovet av den föreslagna lagstiftningen och det angelägna i att förslaget genomförs med en hög ambitionsnivå. Det reviderade förslag som kommissionen presenterade i början av december ger enligt utskottet inte uttryck för en höjd ambitionsnivå. Miljö- och jordbruksutskottet vidhåller därför vad det tidigare anfört i frågan och instämmer därmed i Europaparlamentets efterlysning av en högre ambitionsnivå i dessa frågor.

En fråga som inte omnämns i kommissionens arbetsprogram men som enligt miljö- och jordbruksutskottet är av stor betydelse för möjligheterna att nå klimatmålen och begränsa utsläppen av växthusgaser är att skapa system som gör det lönsamt för EU:s medlemsstater att välja bort fossila bränslen. Sverige har höga klimatambitioner, vilket bl.a. kommer till uttryck i ett uttalat mål om att den svenska fordonsflottan ska vara oberoende av fossila bränslen till 2030. För att nå dit arbetar Sverige bl.a. med att främja en omställning från fossila bränslen till biodrivmedel. Ett av de mest kostnadseffektiva styrmedlen i detta arbete är koldioxidskatten. Ett effektivt genomförande av det arbetet begränsas dock av EU:s regler om statsstöd. Miljö- och jordbruksutskottet vill därför i detta sammanhang betona det önskvärda i att kommissionen under 2016 arbetar aktivt för att hitta konstruktiva lösningar på detta problem.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet noterar inledningsvis att flertalet bedömare, exempelvis Konjunkturinstitutet och Riksbanken, är överens om att den globala återhämtningen fortsätter. Särskilt den amerikanska tillväxten är stark, men även Europa lämnar stegvis en lång period av ekonomisk stagnation och arbetslöshet i spåren efter finanskrisen. Den starkare ekonomiska utvecklingen bidrar till ett förbättrat konjunkturläge och en fallande arbetslöshet i flera av de EU-länder som tidigare behövde stöd, exempelvis Lettland, Irland, Spanien och Portugal.

På samma gång är skillnaderna mellan länderna fortsatt stora. Långtidsarbetslösheten är fortfarande ett stort problem liksom ungdomsarbetslösheten,

och klyftor mellan länder och mellan grupper riskerar att permanentas. Utskottet anser mot den bakgrunden att tillväxt och jobb måste sättas högst på den politiska dagordningen. Utskottet välkomnar därför den inriktning på den ekonomiska politiken som kommissionen lanserar, där ökade investeringar lyfts fram.

Medlemsstaterna har och ska fortsatt ha det främsta ansvaret och verktygen för arbetsmarknadspolitiken. Men alla tillgängliga EU-medel och instrument måste mobiliseras för att hantera de utmaningar som Europa står inför. Utskottet anser att EU har en viktig roll i att stödja medlemsstaterna i deras ansträngningar. Det är viktigt att riva hinder mellan EU-länder och gentemot länder utanför EU för att möjliggöra en ökad rörlighet över gränserna.

Utskottet noterar att det finns tecken på att matchningen på de europeiska arbetsmarknaderna har försämrats sedan den ekonomiska krisens utbrott. Europa som helhet har också ett långsiktigt behov av att säkra tillgången på arbetskraft, och utifrån detta perspektiv kan man se den fria rörligheten som ett sätt att på europeisk nivå uppnå en väl fungerande arbetsmarknad. För den enskilda individen kan arbete i ett annat EU-land dessutom ge möjlighet att förverkliga drömmar och få berikande upplevelser. En ökad rörlighet på de europeiska arbetsmarknaderna är därför värdefull för både individen och samhället.

Men det finns också risker med den fria rörligheten. Kommissionären för sysselsättning Marianne Thyssen betonade i Dublin den 13 november 2015 att den fria rörligheten kan stödja en gemensam ekonomisk tillväxt endast om strukturella reformer också genomförs i de länder där arbetskraften flyttar från. Annars riskerar den fria rörligheten att leda till just det som vi vill motverka, nämligen ökande klyftor och tillväxt endast i ekonomiskt starka medlemsländer. Detta är en lärdom och en inställning som utskottet ställer sig bakom och som det är mycket viktigt att ta med sig i det fortsatta arbetet för en hög sysselsättning och social sammanhållning i alla medlemsländer.

Det är också viktigt att slå fast, vilket utskottet gjorde även vid behandlingen av förra årets arbetsprogram, att den fria rörligheten och en gemensam europeisk arbetsmarknad inte får leda till social dumpning. Enligt utskottet borde det vara en självklar utgångspunkt att de som arbetar i Sverige ska ha lika löner och lika villkor oavsett varifrån de kommer. Svenska villkor ska gälla alla som arbetar på den svenska arbetsmarknaden (se 2014/15:AU2y).

Till de initiativ som kommissionen har föreslagit ska ingå i paketet om arbetskraftens rörlighet hör bl.a. en riktad översyn av utstationeringsdirektivet. Detta är något som utskottet välkomnar, och i sammanhanget ska det uppmärksammas att kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker i sitt tal inför Europaparlamentet om tillståndet i unionen den 9 september 2015 betonade att en grundläggande princip för den fria rörligheten just är lika lön för lika arbete. Utskottet ser fram emot att utstationeringsdirektivet ändras så att social dumpning och lönepress nedåt förhindras. För att säkra en likabehandling av löntagare behövs det ändringar som säkerställer direktivets

karaktär av minimidirektiv. På sikt menar utskottet att ett juridiskt bindande socialt protokoll också bör införas (se vidare bet. 2012/13:AU5, rskr. 2012/13:53).

När det gäller ökad konvergens inom sysselsättnings- och socialpolitiken handlar det såvitt utskottet förstår om ökad styrning genom bl.a. bästa praxis och kartläggning av sociala föredömen. Utskottet välkomnar en diskussion om den sociala dimensionen och anser att dessa frågor måste ges ökat utrymme för att i någon mån söka kompensera för obalanser inom unionen.

Utskottet uppfattar emellertid arbetsprogrammet på så vis att kommissionen tänker sig att en diskussion om den sociala dimensionen ska föras inom ramen för den ekonomiska och monetära unionen (pelaren för sociala rättigheter). När det gäller områden som är fundamentala för alla medlemsstater – och hit hör självfallet sysselsättnings- och socialpolitiken – framstår det för utskottet som naturligt och angeläget att dessa också framöver ska diskuteras och beslutas av alla 28 medlemsstater. Nya processer och verktyg för euroområdet bör därför inte användas inom dessa områden, vilket också var den ståndpunkt som regeringen fick stöd för vid överläggningen med utskottet inför förhandlingar om rådsslutsatserna.

Kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker har en annorlunda ingång när han uttrycker det som att initiativ inom ramen för pelaren för sociala rättigheter till att börja med bör diskuteras inom kretsen euroländer. En sådan inriktning och snävare avgränsning avspeglas dock inte i rådets slutsatser om social styrning i ett inkluderande Europa, vilket utskottet noterar med tillfredsställelse (se slutsatserna från Epscomötet den 7 december 2015).

Utskottet vill understryka att den öppna samordningsmetoden och den europeiska planeringsterminen är bra verktyg att använda sig av, förutsatt att dessa instrument respekterar den kompetensfördelning som finns mellan EU och dess medlemsstater på det social- och sysselsättningspolitiska området. Delaktighet från arbetsmarknadens parter är en självklarhet i detta sammanhang, och utskottet noterar med gillande att vikten av en fördjupad dialog med parterna betonades av vice ordförande i EU-kommissionen Valdis Dombrovskis vid dennes besök hos utskottet.

Utskottets överväganden

Övergripande frågor

Utrikesutskottet har dubbla uppgifter när det gäller EU. För det första ansvarar utskottet för riksdagens beredning av övergripande frågor som rör EU, såsom kommissionens arbetsprogram. För det andra ansvarar utskottet enligt riksdagsordningen för att följa EU-frågorna inom sitt beredningsområde som fackutskott.

Utskottet vill understryka det positiva i att kommissionen årligen presenterar ett arbetsprogram. Arbetsprogrammet ökar medlemsstaternas möjlighet att planera EU-arbetet, bidrar till öppenhet om EU:s

lagstiftningsprocess och ger medlemsstaternas nationella parlament en möjlighet att framföra synpunkter på kommissionens EU-prioriteringar och de frågor som är aktuella under det närmsta året. Beredningen av arbetsprogrammet i riksdagen ger ledamöterna en möjlighet att debattera aktuella EU-frågor i kammaren. Ett utlåtande som detta är att betrakta som preliminära synpunkter som ger uttryck för rådande åsiktsförhållanden i riksdagen vid tidpunkten för utlåtandebehandlingen.

Utskottet noterar att arbetsprogrammet innehåller förslag som syftar till att bemöta de utmaningar som EU och dess medlemsländer står inför bl.a. vad gäller EU:s flykting- och migrationspolitik, åtgärder för tillväxt och jobbskapande och att främja en väl fungerande inre marknad för varor och tjänster, vilket inkluderar en digital inre marknad. Utskottet hade dock, vilket även regeringen framhåller i faktapromemoria 2015/16:FPM16, önskat se en ännu högre ambitionsnivå på energi-, miljö- och klimatområdet.

Utskottet anser att arbetsprogrammet är ett viktigt dokument för att tidigt kunna identifiera frågor som kommer upp på EU:s dagordning. Det är därmed också ett dokument som ger en översiktlig bild av vilka EU-frågor som riksdagen kan ha anledning att återkomma till under 2016 och följande år. Fackutskotten i riksdagen har i redan beslutade utlåtanden redovisat synpunkter på en rad frågor med anknytning till kommissionens arbetsprogram. I bilaga 2 till detta utlåtande finns en förteckning över utlåtanden som lämnats av riksdagens utskott under 2015.

Utskottet lämnar nedan kommentarer om vissa av de prioriterade områden som kommissionen tar upp i arbetsprogrammet för 2016. Utskottet har i vissa fall valt att behandla flera av prioriteringarna i samma avsnitt. I respektive avsnittsrubrik görs därför en hänvisning till arbetsprogrammets prioritering inom parentes.

Den inre marknaden och satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar (prioriteringar 1, 2 och 4)

Utrikesutskottet instämmer i arbetsmarknadsutskottets beskrivning av den ekonomiska utvecklingen i Europa och vikten av tillväxt och jobb och stöder kommissionens inriktning i arbetsprogrammet för att underlätta en ekonomisk återhämtning i Europa.

Finansutskottet välkomnar kommissionens inriktning om att fokusera på att maximera EU-budgetens effekt på sysselsättning, tillväxt och investeringar under genomförandet av halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen och förberedelserna av budgetramen för åren efter 2020. Finansutskottet framhåller dock i sammanhanget betydelsen av en restriktiv och ansvarsfull linje i hanteringen av EU:s budget och finansieringen av olika verksamheter. Det är viktigt att EU bedriver en återhållsam och ansvarsfull budgetpolitik och att alla förslag till initiativ ryms inom beslutade budgetramar. Utrikesutskottet instämmer i detta och i vad finansutskottet anger om den inre marknaden

utveckling och vikten av att redan aviserade och beslutade strukturreformer genomförs för att stärka konkurrenskraften i den europeiska ekonomin.

Vad gäller prioriteringen om en sammankopplad digital inre marknad framhåller civilutskottet i sitt yttrande att det är av stor vikt att de initiativ som tas på detta område säkerställer ett konsumentskydd som är lika högt eller högre än det konsumentskydd som gäller enligt svensk rätt. Utrikesutskottet är av samma mening och noterar att förslag till rättsakter inom ramen för strategin för den digitala inre marknaden kommer att subsidiaritetsprövas av civilutskottet under våren 2016.

Vidare noterar utrikesutskottet vad civilutskottet framför i sitt yttrande om förslaget till direktiv om jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser. Kommissionens förslag till ett direktiv om jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser var under hösten 2012 föremål för subsidiaritetsprövning i riksdagen. Civilutskottet ansåg att direktivförslaget strider mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (utl. 2012/13:CU14, rskr. 2012/13:138). I det motiverade yttrandet anförde riksdagen bl.a. att det är viktigt att könsfördelningen blir avsevärt jämnare när det gäller deltagandet i ekonomiskt beslutsfattande. Enligt riksdagen var det positivt med initiativ på ett så viktigt område. Riksdagen ansåg dock att de regler som ska gälla för hur ägarna utser styrelseledamöter bör förbli en sak för varje medlemsstat att bestämma. De gränsöverskridande problemen på området var, enligt riksdagen, inte heller så stora att en reglering av frågan på EU-nivå är motiverad. Riksdagen ansåg alltså att det inte fanns tillräckliga skäl att vidta åtgärder på EU-nivå. Målet att skapa ett jämställt beslutsfattande i ekonomiska frågor bedömdes kunna uppnås bättre genom nationella åtgärder. I december 2014 överlade civilutskottet med företrädare för regeringen om direktivförslaget. Civilutskottet ansåg att det är viktigt att könsfördelningen inom det ekonomiska beslutsfattandet blir jämnare. Men utskottet ansåg inte att det fanns tillräckliga skäl för att införa könskvotering på EU-nivå. Varje EU-land bör själv få bestämma reglerna för hur ägarna i ett företag utser styrelseledamöter. Enligt civilutskottet var förslaget inte förenligt med vare sig subsidiaritetsprincipen eller proportionalitetsprincipen (prot. 2014/15:10 § 4).

Utrikesutskottet noterar civilutskottets ståndpunkt vad gäller förslaget till direktiv om jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser och konstaterar att det i denna fråga i civilutskottets yttrande finns en avvikande mening från Socialdemokraterna och Miljöpartiet och en avvikande mening från Vänsterpartiet.

Utrikesutskottet noterar även vad arbetsmarknadsutskottet framhåller i sitt yttrande om en översyn av utstationeringsdirektivet. Arbetsmarknadsutskottet ser fram emot att utstationeringsdirektivet ändras så att social dumpning och lönepress nedåt förhindras. För att säkra en likabehandling av löntagare behövs det ändringar som säkerställer direktivets karaktär av minimidirektiv. På sikt menar arbetsmarknadsutskottet att ett juridiskt bindande socialt

protokoll också bör införas (se vidare bet. 2012/13:AU5, rskr. 2012/13:53). Utrikesutskottet noterar att det i arbetsmarknadsutskottets yttrande finns en avvikande mening från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna och ett särskilt yttrande från Sverigedemokraterna.

I övrigt ansluter sig utrikesutskottet till försvarsutskottets yttrande vad gäller direktivet om nät- och informationssäkerhet (NIS) och en europeisk handlingsplan för den europeiska försvarsmarknaden, till skatteutskottets yttrande om momssystem, företagsbeskattning och om vikten av förnyade initiativ när det gäller arbetet med ett nytt energiskattedirektiv, till arbetsmarknadsutskottets yttrande vad gäller den sociala dialogen samt till utbildningsutskottets yttrande om en ny kompetensagenda för Europa, ytterligare förenkling av finansieringen genom forskningsprogrammet Horisont 2020 och en rymdstrategi för Europa.

Energiunionen och klimatpolitik (prioritering 3)

Utskottet välkomnar kommissionens förslag på energi-, miljö- och klimatområdet, såsom genomförandet av energi- och klimatpaketet till 2030, men hade i likhet med regeringen, önskat se en ännu högre ambitionsnivå för att uppnå klimatmålen. Utskottets uppfattning är att EU bör vara en drivande kraft för att både inom Europa och globalt skydda miljön och säkra en hållbar utveckling som genom en resurseffektiv ekonomi lägger grunden för grön tillväxt.

En fråga som inte omnämns i kommissionens arbetsprogram men som enligt miljö- och jordbruksutskottet är av stor betydelse för möjligheterna att nå klimatmålen och begränsa utsläppen av växthusgaser är att skapa system som gör det lönsamt för EU:s medlemsstater att välja bort fossila bränslen. Sverige har höga klimatambitioner, vilket bl.a. kommer till uttryck i ett uttalat mål om att den svenska fordonsflottan ska vara oberoende av fossila bränslen till 2030. För att nå dit arbetar Sverige bl.a. med att främja en omställning från fossila bränslen till biodrivmedel. Ett av de mest kostnadseffektiva styrmedlen i detta arbete är koldioxidskatten. Ett effektivt genomförande av det arbetet begränsas dock av EU:s regler om statsstöd. Miljö- och jordbruksutskottet vill därför i detta sammanhang betona det önskvärda i att kommissionen under 2016 arbetar aktivt för att hitta konstruktiva lösningar på detta problem.

Även skatteutskottet efterlyser förnyade initiativ kopplade till energi- och klimatområdet. Ett nytt och modernare energiskattedirektiv skulle göra det lättare för Sverige att agera målinriktat och ha en högre ambitionsnivå på energi- och klimatområdet, menar skatteutskottet, som betonar att betydelsen av ett modernt system för ekonomiska styrmedel på detta område inte nog kan framhållas.

Utrikesutskottet instämmer i både miljö- och jordbruksutskottets och skatteutskottets ställningstaganden.

För att ta ett helhetsgrepp på energi- och klimatfrågorna har EU-kommissionen presenterat ett förslag om en europeisk energiunion. Förslaget

inkluderar bl.a. en målsättning om att EU ska bli världsledande på förnybar energi, vilket utskottet välkomnar. Utskottet konstaterar att energiområdet är betydelsefullt för en global ekonomisk, social och hållbar utveckling. En långsiktigt hållbar och trygg energieffektivisering uppnås bäst genom satsningar på långsiktig energieffektivisering och en större tillgång på förnybar energi. Utskottet vill i detta sammanhang även framhålla den säkerhetspolitiska aspekten av energifrågorna. Den säkerhetspolitiska miljön förändras av den teknologiska och demografiska utvecklingen, ökad efterfrågan på strategiska resurser, t.ex. energi, beroendet och utvecklingen av flöden, konsekvenserna av migration samt urbanisering och klimatförändringar.

I övrigt ansluter sig utrikesutskottet till miljö- och jordbruksutskottets yttrande.

Ekonomiska och monetära unionen (prioritering 5)

Utrikesutskottet konstaterar att finansutskottet under de senaste åren har behandlat ett antal ärenden som på olika sätt syftar till förstärkningar av EMU. Finansutskottet har återkommande välkomnat ett starkt finanspolitiskt ramverk på EU-nivå och uttryckt förståelse för euroländernas behov av att ytterligare fördjupa samarbetet sig emellan för att säkerställa en väl fungerande valutaunion. Samtidigt har finansutskottet framhållit vissa rågångar. Det har bl.a. gällt att riksdagens finansmakt inte får urholkas, att EU måste hållas samman och att respekten för medlemsstaternas befogenhet över skatter och arbetsmarknads- och socialpolitik upprätthålls. Finansutskottet har också påpekat att olika instrument för riskdelning till sin natur kan ha en negativ påverkan på medlemsstaternas incitament att föra en ansvarsfull politik.

Finansutskottet konstaterar att dessa uttalanden fortfarande är relevanta. Samma utskott har tidigare i samband med granskningen av kommissionens meddelande om en plan för en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union pekat på risken för en betydande centralisering av den ekonomiska politiken i EU. Finansutskottet anser att utgångspunkten vid eventuella ytterligare förstärkningar av den ekonomiska samordningen bör vara att medlemsstaternas befogenheter när det gäller budget, skatter och arbetsmarknads- och socialpolitik inte försvagas. Det är viktigt att medlemsstaternas nationella befogenheter värnas.

Utrikesutskottet ansluter sig till finansutskottets ställningstaganden.

Frihandelsavtal med USA (prioritering 6)

I likhet med förra årets utlåtande vill utskottet understryka vikten av att nå ett så ambitiöst frihandelsavtal som möjligt med USA för att stödja tillväxt och sysselsättning utan att möjligheten att stärka skyddet för miljön, löntagarnas intressen och människors och djurs hälsa försämrats. Utskottet konstaterar att

ett framtida transatlantiskt handels- och investeringspartnerskap mellan EU och USA kommer att bidra till tillväxt och jobb i Sverige. Utskottet välkomnar att avtalet fortfarande är en huvudprioritering för kommissionen under 2016.

Utrikesutskottet påminner även om vikten av öppenhet mot tredjeländer och att olika protektionistiska tendenser såväl inom som utanför EU motverkas. Utskottet understryker att den globala frihandeln måste försvaras och att det är viktigt att handeln med länder utanför EU kan bedrivas på öppna och likvärdiga villkor.

Rättvisa och grundläggande rättigheter (prioritering 7)

Utskottet välkomnar att kommissionen i arbetsprogrammet anger att arbetet för att EU ska ansluta sig till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna ska fortsätta under 2016. Utskottet har vid ett flertal tillfällen betonat vikten av att anslutningen till Europakonventionen kommer till stånd så snart som möjligt för att bidra till att stärka både den enskildes ställning i EU och Europakonventionens ställning. Utskottet vill återigen understryka detta.

Vidare noterar utrikesutskottet att det fortsatta arbetet med förslaget om inrättande av den europeiska åklagarmyndigheten är prioriterat från kommissionens sida. Enligt vad justitieutskottet redovisar i sitt yttrande är utskottet fortfarande kritiskt till förslaget om att inrätta en sådan myndighet och anser att det i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen (se bl.a. utl. 30 2013/14:JuU13). Som justitieutskottet tidigare påpekat är det viktigt att respekten för medlemsstaternas olika rättsliga system och traditioner bevaras och att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna respekteras. Justitieutskottet står fast vid sin tidigare ståndpunkt om att kommissionen i sitt fortsatta arbete bör beakta medlemsstaternas synpunkter i frågan om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, inte minst med tanke på att förslaget uppnådde gränsen för gult kort (se bl.a. 2015/16:JuU4y). Utrikesutskottet konstaterar att det i denna fråga i justitieutskottets yttrande finns en avvikande mening från Liberalerna.

Utrikesutskottet ansluter sig i övrigt till de ställningstaganden justitieutskottet gör i sitt yttrande om ny lagstiftning på EU-nivå, Europol, och förslaget till dataskyddsdirektiv för det brottsbekämpande området.

En starkare global aktör m.m. (prioriteringar 8 och 9)

Utskottet betonar att EU och Sverige, särskilt i en tid av osäkerhet och konflikter, ska vara en stark röst för fred, säkerhet, utveckling, demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstaten i vårt eget närområde och globalt. Det stora antalet kriser och de allt större utmaningarna i unionens närområde visar i högre utsträckning än någonsin tidigare på behovet av en koordinerad utrikespolitisk agenda för EU. Utskottet anser att EU globalt vinner i inflytande och trovärdighet på att stå enat och agera gemensamt.

Utskottet framhåller i detta sammanhang betydelsen av utrikes-representantens arbete med en ny global strategi för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som utgår från att såväl EU som den övriga världen förändras. Utskottet vill särskilt betona vikten av att värna EU:s gemensamma principer, att stärka EU:s civila och militära krishanteringsförmåga och att fortsätta att utveckla samarbetet med länderna i EU:s närområde. En viktig utmaning för EU är att bidra till ett fortsatt öppet Europa med ett särskilt intresse och ansvar för utvecklingen i EU:s grannländer. Öppenhet måste vara en vägledande princip inom EU:s alla samarbetsområden, däribland migration, frihandel och utvecklingssamarbete. Utskottet, som i november 2015 fick en föredragning i frågan av företrädare för Utrikesdepartementet, avser att fortsätta följa arbetet med den nya globala strategin.

Utskottet anser att Europeiska utrikestjänsten är ett viktigt verktyg för en samlad och effektiv extern politik. Genom en stark och väl fungerande utrikestjänst finns det enligt utskottet bättre förutsättningar för ökad samstämmighet i EU:s globala agerande än tidigare och ökade möjligheter att tydligare samordna de instrument som finns till förfogande.

Utskottet har vid upprepade tillfällen betonat att EU:s engagemang för utvidgningsprocessen gagnar såväl unionen som de länder som eftersträvar medlemskap. EU:s utvidgningsprocess bidrar till stabilitet i Europa och till säkerhet och välbefinnande för befolkningen i Europa. En trovärdig utvidgningsprocess förutsätter att EU står fast vid ingångna åtaganden och principer. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet att kommissionen i årets arbetsprogram på ett tydligt sätt tar upp den fortsatta utvidgningsprocessen.

Utskottet noterar att ett stärkt partnerskap med Turkiet, bl.a. genom handlingsplanen för migration och modernisering av tullunionen, föreslås i arbetsprogrammet och konstaterar att dessa frågor behandlades vid det möte som hölls mellan EU och Turkiet i november 2015. EU beslutade vid mötet att ge ett särskilt bistånd på 3 miljarder euro för att flyktingar i Turkiet ska få tillgång till utbildning, sjukvård och bättre integration i landet. Under mötet beslutades även att aktivera den handlingsplan som antogs av EU och Turkiet tidigare i höst om samarbete för tillfälligt skydd till syrier. Vidare beslutades att toppmöten mellan EU och Turkiet ska hållas två gånger per år för att föra Turkiets anslutningsprocess till EU framåt, att samarbetet inom ekonomi och utrikes- och säkerhetspolitik ska stärkas och att tullunionen mellan EU och Turkiet ses över. Utskottet vill i sammanhanget betona vikten av att samarbetet med Turkiet bygger på den formella EU-anslutningsprocess som redan finns etablerad. Genom denna process har EU också möjlighet att ställa tydliga krav på Turkiet exempelvis när det gäller mänskliga rättigheter och rättsstatsfrågor. Utskottet anser att EU blir en starkare union såväl politiskt som ekonomiskt med ett demokratiskt Turkiet som medlem i framtiden.

Utskottet har inom ramen för ärendets beredning tagit del av kommissionens årliga uppföljning av EU:s utvidgningspolitik (KOM(2015) 611). Den nuvarande utvidgningsagendan omfattar länderna på västra Balkan och Turkiet. Utskottet välkomnar att kommissionen i

årsrapporterna nu använder sig av en utvecklad metodologi som bl.a. möjliggjort ökad transparens, tydlighet och enhetliga bedömningar. Som komplement till rapporteringen om vilka framsteg som gjorts har rapporterna i år även ett tydligare fokus på specifika bedömningar av vilka åtgärder som länderna behöver vidta för att uppnå kriterierna för EU-medlemskap samt vilka förväntningar som finns från EU:s sida vad gäller respektive lands utveckling på såväl kort som lång sikt.

Utskottet konstaterar att det skett omfattande förändringar i grannskapet sedan 2011 när den senaste översynen av den europeiska grannskapspolitiken (ENP) genomfördes. Ryssland utmanar ENP i Östeuropa, och Mellanöstern och Nordafrika präglas av konflikter och en akut flyktingsituation. Utskottet välkomnar därför att en ny översyn av ENP genomförs. Utskottet har i en överläggning (prot. 2015/16:13) och ett utlåtande (2015/16:UU5) framfört sin syn på kommissionens meddelande Översyn av den europeiska grannskapspolitiken (JOIN (2015) 50 slutlig) där konturerna för en ny grannskapspolitik presenteras. Utskottet betonar att översynen bör resultera i en grannskapspolitik som på ett bättre sätt kan hantera utmaningar och samtidigt främja relationsbyggande med och reformer i partnerländerna. Utskottet anser att det är positivt att det i meddelandet föreslås att de regionala dimensionerna av ENP bör stärkas ytterligare. Utskottet betonar i detta sammanhang att det krävs en ambitiös strategi för att utveckla det östliga partnerskapet med sikte på att bredda och fördjupa detsamma.

Utskottet noterar vad kommissionen anger i arbetsprogrammet om att den nya europeiska grannskapspolitiken ska innebära en mer fokuserad och skräddarsydd ram för stödet till stabilisering och demokratisk utveckling i länderna i vårt östra och södra grannskap. Utskottet konstaterar att en stabilisering av grannskapet är av avgörande betydelse men understryker samtidigt, i likhet med vad som framhålls i utskottets utlåtande 2014/15:UU18, att en långsiktigt stabil utveckling måste bygga på respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Utskottet ser positivt på att ett bredare politiskt partnerskap etableras mellan EU och länderna Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS-länderna) efter 2020 för att bidra till att skapa jämbördiga relationer baserat på ömsesidiga intressen. Utskottet har genom utlåtande 2015/16:UU6 framhållit att Cotonouavtalet inte ska förnyas i sin befintliga form då dess nuvarande strukturer, inklusive utvecklingsstödet villkor och struktur, etablerades i en annan tid och kontext. Utskottet anser att partnerskapet efter 2020 bl.a. bör bygga på genomförandet av de nyligen antagna universella hållbara utvecklingsmålen (Agenda 2030) som inte bara inkluderar AVS-staterna utan också EU. Det är angeläget att respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati, rättsstatens principer och god samhällsstyrning ligger till grund för partnerskapet även efter 2020. Utskottet menar att EU behöver tydliggöra en differentiering som beaktar ländernas olikheter.

Utskottet har under flera år i olika sammanhang betonat vikten av att främja internationella biståndsströmmar och betonat att EU och dess medlemsstater

måste förverkliga sina åtaganden om utvecklingsfinansiering. Utskottet vidhåller detta. Utskottet noterar att det i slutsatserna från den tredje internationella konferensen om utvecklingsfinansiering (Addis Abeba Action Agenda) bl.a. framhålls vikten av inhemsk resursmobilisering, kapital från den privata sektorn och internationellt utvecklingsbistånd som viktiga finansieringskällor för utvecklings- och hållbarhetsagendan. Slutsatserna från konferensen välkomnar EU:s kollektiva åtagande om att uppnå målet om 0,7 procent av BNI till bistånd under löptiden för den nya globala hållbarhetsagendan, och att EU på kort sikt ska uppnå målet om 0,15–0,20 procent av BNI till de minst utvecklade länderna samt uppnå 0,20 procent under hållbarhetsagendans löptid.

Utskottet noterar det meddelande från kommissionen (KOM(2015) 419, 2015/16:FPM13) som beskriver kommissionens rekommendationer inför världstoppmötet om humanitära frågor i maj 2016 i Istanbul och betonar betydelsen av att både EU och medlemsstaterna arbetar för att världstoppmötet ska bli konstruktivt och leda till välbehövliga och behovsanpassade förbättringar i det internationella humanitära biståndsarbetet. Utskottet avser att fortsätta följa arbetet inför världstoppmötet i maj.

Utskottet kan konstatera att flyktingkrisen är en av EU:s största utmaningar. Kommissionen bedömer att instabilitet, krig och fattigdom i EU:s närområde innebär att frågan kommer att fortsätta att dominera den politiska agendan under de kommande åren. Utskottet vill i detta sammanhang betona vikten av en bredare diskussion om migration och utveckling. Utskottet konstaterar att det behövs en mer aktiv och sammanhållen utrikespolitik för att bidra till ökad fred och säkerhet i närområdet. Grundorsakerna till migration och flyktingströmmar är komplexa. Det handlar om krig, konflikt och brott mot mänskliga rättigheter men även om bristande framtidsutsikter på grund av bristande samhällsstyrning, liten social rörlighet och arbetslöshet. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet de diskussioner som fördes vid Vallettatoppmötet om migration i november 2015 där europeiska och afrikanska stats- och regeringschefer möttes i ett försök att stärka samarbetet och möta de aktuella utmaningarna, men även diskutera migrationens möjligheter.

Avslutningsvis önskar utskottet framhålla vikten av att de nya globala målen för hållbar utveckling som antogs i New York i september 2015 förverkligas såväl inom EU som i EU:s externa politik.

En union i demokratisk förändring (prioritering 10)

Utskottet välkomnar kommissionens ambition att vara så öppen som möjligt med sitt arbete och att kommissionen avser att samarbeta med övriga EU-institutioner för att stärka ansvarsutkrävande och insyn i EU:s verksamhet och i lagstiftningsprocessen. Utskottet anser att öppenhet ska vara en vägledande princip inom EU:s alla samarbetsområden, och det är positivt att

kommissionen lyfter dessa frågor även när det gäller EU-institutionernas eget arbete.

Utskottet noterar, i likhet med konstitutionsutskottet, att kommissionen lägger fram färre förslag än tidigare år och välkomnar att ett ökat fokus läggs på att genomföra, tillämpa och utvärdera den lagstiftning som redan finns.

Utskottet instämmer i övrigt med vad konstitutionsutskottet betonar i sitt yttrande om ett interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning och politisk dialog med de nationella parlamenten samt vad finansutskottet framhåller om vikten av ett tydligt nationellt ägarskap.

Med det som utskottet anför i detta utlåtande föreslår utskottet att riksdagen lägger kommissionens arbetsprogram (KOM(2015) 610) till handlingarna.

Reservationer

1. Kommissionens arbetsprogram 2016 – motiveringen (SD)

av Julia Kronlid (SD).

Ställningstagande

En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar

Sverigedemokraterna är på ett generellt plan positiva till den fria rörligheten för varor, tjänster, kapital och arbetskraft inom EES-området. För att motverka lönedumpning på den svenska arbetsmarknaden anser Sverigedemokraterna emellertid att det behövs en kraftig reformering av utstationeringsdirektivet, med bl.a. en bortre gräns för hur länge en arbetstagare kan vara utstationerad i Sverige.

I nuläget välkomnar vi ändå att kommissionen avser att göra en riktad översyn av utstationeringsdirektivet. Även om vi menar att det behövs mer långtgående förändringar väljer vi – liksom vid Utstationeringskommitténs arbete och betänkandet Översyn av lex Laval (SOU 2015:83) – att inte lämna något alternativt ställningstagande. Vi önskar avvakta resultatet av översynen och kommer om det behövs att återkomma till frågan senare.

En sammankopplad digital inre marknad

Sverigedemokraterna har en generellt positiv syn på utbyggnad av digital infrastruktur och ett ökat utbud av digitala tjänster eftersom vi anser att detta gynnar samhället i sin helhet.

Dock ställer vi oss frågande till utbyggnaden av den europeiska digitala inre marknaden. Vi ser ökade kostnader, enorma investeringsbehov samt ofinansierade framtida satsningar och en oklarhet vilka som ska bekosta detta i slutändan. Dessutom ser vi en snedfördelning av fondmedel och att vissa projekt helt saknar relevans och verklighetsförankring.

Vi riktar kraftig kritik mot att svenska skattebetalare via EU-medel ska subventionera utbyggnaden av europeiska digitala höghastighetsnät på bl.a. den rumänska landsbygden.

En motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik

Utskottets utlåtande signalerar att det inte finns någon konflikt mellan ekonomisk utveckling och mycket långtgående mål vad gäller reduktioner av koldioxidutsläpp. Sverigedemokraternas uppfattning är att det finns en sådan konflikt och att regeringen gör Sverige och EU en otjänst genom att förneka

detta. I en tid av svåra ekonomiska prioriteringar och ett ansträngt finansiellt läge är detta en diskutabel hållning. För självklart måste man i slutändan göra prioriteringar.

Det är Sverigedemokraternas ståndpunkt att Sverige och EU ska genomföra de utsläppsminskningar man har kommit överens om enligt internationella avtal. Vill man gå längre än så bör det ske inom ramen för internationella överenskommelser, annars drabbas svensk och europeisk konkurrenskraft. Energieffektiviseringar är många gånger möjliga att motivera, men det sjunkande oljepriset understryker att det inte alltid per definition är lönsamt.

Regeringen uppvisar för övrigt en ensidig syn på biodrivmedel i ett svenskt, europeiskt och internationellt perspektiv. Sverigedemokraterna anser inte att det är vare sig realistiskt eller önskvärt att försöka uppnå en fossiloberoende fordonsflotta fram till 2030 och i synnerhet inte genom massiva satsningar på första generationens biobränslen. Erfarenheten visar att detta riskerar att leda till högst kostsamma felsatsningar med i bästa fall marginell nytta för miljön och i värsta fall direkt negativa konsekvenser för miljön. Denna diskussion är mycket levande på EU-nivå, medan många svenska politiker förefaller omedvetna om biodrivmedlens negativa aspekter.

Sverigedemokraterna anser vidare inte att avfallsfrågor lämpar sig för överstatliga lösningar.

En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union

Sverigedemokraterna har inställningen att Sverige även fortsättningsvis ska stå utanför den ekonomiska och monetära unionen (EMU) och att vi inte ska delta i de olika kringprojekt som tillhör detta projekt. Här kan exempelvis den europeiska bankunionen nämnas som vi anser att Sverige ska hålla sig utanför.

Frihandelsavtal med USA

Sverigedemokraterna välkomnar handel rent generellt, men i TTIP-avtalet kan det komma att finnas inslag som vi som parti inte kan stå bakom. Vi vänder oss emot tvistelösningsklausulen i dess nuvarande utformning, och vi vänder oss även emot hur själva avtalet är skrivet. Avtalet är i nuläget skrivet på ett sådant sätt att det som inte ska vara föremål för TTIP ska klargöras. Vi vill i stället se ett avtal där det som ska ingå tas upp. Så länge dessa två punkter inte uppfylls säger vi nej till TTIP.

Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende

Sverigedemokraterna instämmer i vad utrikesutskottet anför under detta avsnitt.

Mot en ny migrationspolitik

Sverigedemokraterna har inställningen att vilken nivå av migration en nation klarar av att hantera är och ska vara en nationell angelägenhet. Det närmast totala haveriet för det gemensamma europeiska asylsystemet (Ceas) torde logiskt leda till att de ansvariga parterna omprövar hela idén om en gemensam asylnpolitik. Så tycks dock inte vara fallet. Med en stor naivitet sätter kommissionen i stället upp målsättningen att ”korrigera” bristerna i Dublinsystemet. Den uppenbara invändningen, att korrigeringar i föreskriftens materiella innehåll knappast spelar roll så länge föreskriften ignoreras av flertalet medlemsländer, bemöts inte.

En utveckling av systemet med hot spots för registrering i yttre medlemsstater skulle i teorin kunna vara ett steg mot ett bättre fungerande system, men för att detta ska bli effektivt krävs en tvingande omfördelningsmekanism. Detta är dock något som Sverigedemokraterna, tillsammans med ett flertal av EU:s regeringar, aldrig kan acceptera.

Sverigedemokraterna motsätter sig skarpt inrättandet av tvingande nödsystem för unionsintern fördelning av asylsökande. Det är högst motsägelselfullt att behöva tvinga medlemsstaterna till något man samtidigt hävdar att de behöver för att ”bemöta Europas framtida behov gällande demografin och arbetsmarknaden”. Hade det här behovet varit verkligt hade naturligtvis entusiasmen bland övriga stater varit lite mindre sval.

Sverigedemokraterna ifrågasätter också det moraliska i att tvinga andra medlemsstater att ta hand om ett problem som Sverige helt medvetet, genom decennier av signalpolitik, själv har skapat.

I stället behövs ett mellanstatligt samarbete och internationell respons på stora flyktingkriser som är anpassade efter dagens omständigheter med stora migrationsströmmar. Uppenbart är att den enda långsiktiga lösningen för att komma till rätta med stora flyktingkriser är att från grunden se över både flyktingkonventionen och Dublinförordningen, så att internationella överenskomelser kan hantera denna typ av stora migrationsströmmar och samtidigt stoppa kriminell verksamhet i form av människosmuggling kopplad till den. Som vi ser det måste det tydliggöras att asylrätten ska gälla i första säkra ankomstland oavsett om det är i eller utanför Europa; det ska alltså inte vara möjligt att fritt välja asylland. Det internationella ansvaret att ekonomiskt och på andra sätt stödja mottagarländer måste öka drastiskt.

I de fall det är nödvändigt för flyktingar att av olika skäl förflytta sig vidare från närmsta säkra land ska det ske främst genom UNHCR:s vidarebosättningsprogram. På detta sätt kan vi säkert och lagligt hjälpa fler flyktingar långsiktigt.

Sverigedemokraterna anser vidare att utvidgningen av Frontex befogenheter, så att myndigheten ska kunna operera på en medlemsstats territorier utan dess regerings medgivande, är en grov kränkning av den nationella suveräniteten. Vad kommissionen måste göra för att rädda den europeiska unionens anseende i migrationsfrågan är att

- föreslå att ge Sverige ett undantag från Ceas enligt Lissabonfördraget artikel 78.3
- ta initiativ till en förändring av Schengenavtalet där begränsningarna i länders rätt att upprätta gränskontroller tas bort
- påbörja arbetet med en revidering av hela Ceas med utgångspunkten att asylpolitiken ska bli en nationell angelägenhet vad gäller nivå på mottagandet
- verka för en förändring av asylrätten så att den gäller i första säkra land
- responsen från medlemsländer i första hand ska vara ökat humanitärt bistånd
- vidarebosättning till EU-länder ska ske via UNHCR:s vidarebosättningssystem och är en angelägenhet för varje medlemsland i samarbete med FN och ligger inte på EU-nivå.

En starkare global aktör

Sverigedemokraterna ser den gemensamma utrikesmyndigheten som ett steg mot en federalisering av unionen. Detta kan vi aldrig acceptera, och svenska folket har heller aldrig fått ta ställning till det i en folkomröstning. De målsättningar som kommissionen pekar ut är i sig inget Sverigedemokraterna motsätter sig, men det finns heller ingen anledning till att medlemsstaterna inte, genom olika instrument och forum, skulle kunna åstadkomma framgångar på dessa områden genom ett mellanstatligt samarbete.

Sverigedemokraterna vill att försvarspolitikerna i huvudsak ska ligga på respektive medlemsland, samt motverka en inriktning som går mot en sammanvävd militär organisation. Om samarbete i stora frågor är nödvändigt ska det ske på mellanstatlig basis.

På utvidgningsområdet fasthåller vi att förhandlingar inte bör inledas förrän kandidatlandet i fråga löst alla sina inre konflikter, kan garantera ett starkt och fungerande yttre gränsskydd och inte har högre nivåer av korruption, organiserad brottslighet och fattigdom än EU:s nuvarande genomsnitt.

En union i demokratisk förändring

Till skillnad från EU-etablissemangen i Bryssel och dess anhängare i Sverige anser Sverigedemokraterna att demokrati ska byggas underifrån. Att genomföra förändringar där politiken flyttas alltmer bort från medborgarna i medlemsländerna till en unionsnivå står i strid med detta. Demokrati betyder folkstyre, och det ska vara upp till varje folk hur deras land och framtid ska se ut. När Bryssel talar om demokrati betyder det allt som oftast det totalt motsatta.

2. Kommissionens arbetsprogram 2016 – motiveringen (V)

av Hans Linde (V).

Ställningstagande

Vänsterpartiet delar flera av de synpunkter och invändningar mot kommissionens arbetsprogram som framförs i utrikesutskottets utlåtande. Vi står bakom de medskick som gjorts om bl.a. bristande ambitioner i klimat-, miljö- och energipolitiken. Likt utskottet anser Vänsterpartiet att den fria rörligheten för arbetskraft inte får ske till priset av social dumpning, och vi välkomnar likt utskottet att kommissionen lyfter behoven av att motarbeta de strukturella hinder som försvårar för kvinnor att delta i arbetsmarknaden. Det är också positivt att man uppmärksammar diskriminering av personer med funktionsnedsättning och behoven av att vidta åtgärder mot skatteflykt och bedrägerier. Men på flera punkter har Vänsterpartiet en annan uppfattning än utskottets majoritet, och dem redovisar vi i denna reservation.

Den ekonomiska och sociala krisen i EU fortsätter att fördjupas. EU:s inriktning på att spara sig ur krisen har misslyckats. Det behövs därför en ny inriktning för den ekonomiska politiken. De åtgärder som föreslås i arbetsprogrammet är långt ifrån tillräckliga. Vänsterpartiet vill se en tydligare prioritering av åtgärder för att stimulera ekonomin och målet om full sysselsättning. I enskilda fall, t.ex. Grekland, är omfattande skuldavskrivningar en förutsättning för att man ska kunna vända den ekonomiska utvecklingen och värna jobb och välfärd.

Sverige ska inte till varje pris försvara eurosamarbetet. Att fortsätta ge miljarderna av våra gemensamma tillgångar i stöd för att bankerna ska slippa kreditförluster är inte rimligt. EU bör därför möjliggöra för enskilda medlemsstater att återgå till nationella valutor.

Den ekonomiska krisen har fått en rad konsekvenser för EU:s invånare. Bland annat ser vi hur rasism och främlingsfientlighet växer runt om i Europa, inte minst antisemitism och islamofobi. Diskrimineringen av romer och antiziganismen är en utmaning i hela Europa, och vi hade önskat att kommissionen hade inlett ett arbete för att värna romernas rättigheter i EU. I krisens spår ser vi hur konservativa krafter ifrågasätter kvinnors rättigheter och framsteg som skett på jämställdhetens område. Detta hade varit ett bra tillfälle att lyfta och slå vakt om kvinnors rättigheter men i stället ser vi hur kommissionen mycket tydligt valt att nedprioritera jämställdhetsfrågorna i sitt arbete.

Vi ser med stor oro på hur EU och EU:s medlemsstater valt att möta flyktingkrisen. I en tid av flera blodiga konflikter och de största flyktingströmmarna sedan andra världskriget skulle EU behöva värna asylrätten och arbete för lagliga vägar och garantera att alla EU:s medlemsstater lever upp till sina internationella åtaganden. Dessa perspektiv saknas helt i arbetsprogrammet; i stället lyfter man fram förslag om att

”korrigera svagheter i Dublinsystemet” och ”stärka Europeiska stödkontoret för asylfrågor”. Det kommer inte att lösa situationen för de miljoner som nu är på flykt. I arbetsprogrammet lyfter man fram att ”ett starkare och djupare samarbete med tredje land behövs för att förbättra migrationshanteringen”. I realiteten har detta bl.a. inneburit att EU utlovat ett alltmer auktoritärt Turkiet 3 miljarder euro för att Turkiet ska förhindra att människor på flykt ska ta sig till EU. Vänsterpartiet är starkt kritiskt till EU:s avtal med Turkiet från toppmötet i november.

Vänsterpartiet är i grunden positivt till att det skapas förutsättningar för ökad handel och att handelshinder avvecklas. Men vi känner djup oro inför de pågående förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och USA (TTIP). Vår kritik riktas dels mot det faktum att förhandlingarna präglats av slutenhet och begränsad insyn, dels mot delar i avtalet som kommer att påverka EU:s medborgare negativt. Vid sidan av förslaget till en tvistlösningsmekanism som ger investerare rätt att stämma en stat, en s.k. ISDS-klausul, finns det även en rad andra förslag som riskerar att på ett negativt sätt påverka livsmedelssäkerheten, den nationella miljö- och arbetsrättslagstiftningen samt den demokratiska kontrollen över välfärden.

Vänsterpartiet motsätter sig en generell utveckling mot en ökad samordning av utrikespolitik inom EU. Vi värnar Sveriges möjligheter att föra en självständig utrikespolitik och Sveriges möjligheter att själv avgöra när och med vilka andra länder vi vill samarbeta när det kommer till att möta våra stora internationella utmaningar. När det gäller översynen av grannskapspolitiken har vi framfört vår syn i en reservation i utrikesutskottets utlåtande (utl. 2015/16:UU5).

När det gäller EU:s bistånd är ambitionen att vända dagens utveckling med sjunkande biståndsnivå bra, men inte tillräcklig. Utöver att nå upp till målet om att utvecklingsbiståndet från EU och dess medlemsstater ska nå upp till 0,7 procent av EU:s BNI bör EU ha som mål att andelen bundet bistånd ska sjunka och att kvaliteten på biståndet ska öka. Exempelvis behöver de mycket omfattande avräkningar som en rad EU-länder genomför avvecklas. Att öka samstämmigheten inom EU:s relationer till utvecklingsländerna och öka fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i unionens utvecklingssamarbete är andra centrala utmaningar.

Det är självklart positivt att kommissionen gör ”en union i demokratisk förändring” till en av sina huvudprioriteringar. Förslag om ökad öppenhet och att subsidiaritetsprincipen understryks är också välkommet. Men dessa förslag är långt ifrån tillräckliga för att komma till rätta med unionens demokratiska underskott. Vänsterpartiet vill se en tydlig förflyttning av makt och resurser från EU tillbaka till medlemsstaterna. Vi vill se en minskad överstatlighet och att EU:s budget tydligt minskas.

Kommissionens arbetsprogram i sig synliggör det demokratiska underskottet i unionen. Trots ett omfattande arbete i flera av riksdagens utskott saknar Sverige riksdag i grunden möjlighet att påverka inriktningen på

kommissionens arbete. Kommissionen har alla möjligheter att ignorera de synpunkter som nationella parlament framför.

Särskilda yttranden

1. Kommissionens arbetsprogram 2016 (M, C, L, KD)

Karin Enström (M), Sofia Arkelsten (M), Margareta Cederfelt (M), Kerstin Lundgren (C), Göran Pettersson (M), Birgitta Ohlsson (L) och Robert Halef (KD) anför:

Ställningstagande

Vi påminner om att Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna i arbetsmarknadsutskottets yttrande har lämnat en avvikande mening i frågan om en översyn av utstationeringsdirektivet. Vi instämmer i att arbetstagarnas och företagens rörlighet över gränserna är något positivt som skapar möjligheter för många, såväl människor som företag, att utvecklas. Vi anser att Europa bör bejaka en öppnare arbetsmarknad, både inom unionen och i förhållande till övriga världen. Inte minst med tanke på den åldrande befolkningen kommer Europas länder att vara beroende av att människor från andra länder vill arbeta i unionens medlemsländer. Mot den bakgrunden välkomnar vi att kommissionen ökar ansträngningarna för att underlätta rörligheten inom EU.

När det gäller initiativet om en översyn av utstationeringsdirektivet vill vi lyfta fram att det bland EU:s 28 medlemsländer finns olika arbetsmarknadsmodeller, som på många sätt skiljer sig åt sinsemellan. Vi anser att det är en viktig princip att medlemsstaterna inom ramen för EU-rätten har möjlighet att värna och utveckla sina respektive arbetsmarknadsmodeller.

För att förbättra tillämpningen och efterlevnaden av utstationeringsdirektivet antogs för mindre än två år sedan ett tillämpningsdirektiv; tidsfristen för medlemsstaterna att införliva dessa bestämmelser i sin nationella lagstiftning löper ut i mitten av 2016. Liksom vid föregående års behandling av kommissionens arbetsprogram anser vi att detta är viktiga steg som kan bidra till förbättringar för alla parter, varför prioriteringen borde vara att få dessa nya regler på plats – i stället för att redan nu inleda en översyn av utstationeringsdirektivet (jämför 2014/15:AU2y). Dessutom är det högst osäkert om en eventuell omförhandling av utstationeringsdirektivet skulle leda till ett för Sverige förbättrat slutresultat eller i tillräcklig utsträckning ta hänsyn till den svenska arbetsmarknadsmodellen. Med ett liknande resonemang menar vi att ett juridiskt bindande socialt protokoll bör undvikas (se vidare bet. 2012/13:AU5, rskr. 2012/13:53). Vi väljer emellertid att i detta sammanhang inte reservera oss vad gäller översynen av utstationeringsdirektivet.

I fråga om den fortsatta utvidgningen och det östliga partnerskapet önskar vi framhålla att EU ska vara öppet för alla de europeiska länder som vill och förmår att leva upp till de krav som medlemskapet ställer. Skulle EU stänga dörren till dessa länder riskerar vi att få en ekonomisk nedgång och en

destabiliserande utveckling i Europa. Vägen till medlemskap är ofta krävande och komplicerad. Men det är just uppfyllandet av EU:s medlemskriterier som i grunden ger medlemskapet dess stora värde då det skapar förutsättningar för att bli en del av en gemenskap av fria samhällen och konkurrenskraftiga ekonomier. Genom det östliga partnerskapet förstärks EU:s samarbete med de sex grannländerna i Östeuropa och Kaukasus. Dessa länders möjlighet att utvecklas till vitala demokratier och marknadsekonomier samt själva göra sina utrikespolitiska vägval är central för ett säkert och stabilt Europa. Partnerskapet uppmuntrar och stödjer dem i genomförandet av nödvändiga reformer i denna riktning. För att partnerskapet ska få reell genomslagskraft krävs det dock att EU klart och tydligt deklarerar att även dessa länder ska få bli medlemmar i EU om de så önskar och förmår. För oss är det östliga partnerskapet en logisk fortsättning på vårt historiskt starka stöd för EU-utvidgning och den självklara rätten för varje land att välja sin väg.

Aldrig tidigare har det östliga partnerskapet varit viktigare. Sverige måste genom EU stötta Ukraina mot Ryssland och bidra till att hitta en fredlig lösning samt arbeta för en fortsatt stark satsning på länderna inom det östliga partnerskapet. Sverige måste fortsätta på den väg som Alliansen startade. Det är genom ekonomiskt och politiskt stöd samt dialog som vi kan främja en positiv utveckling i regionen. Sverige och EU måste tydligare synliggöra de problem och möjligheter som finns med partnerskapet och hitta nya lösningar och en väg fram för att snabbare nå målen med partnerskapet. EU måste starkt och tydligt visa sin solidaritet och sitt engagemang för partnerskapet och partnerländerna samt fortsätta att understryka vikten av att genomföra gjorda åtaganden, inte minst långtgående reformer i partnerländerna. Synliga resultat är centrala för att bevara och stärka stödet.

2. Kommissionens arbetsprogram 2016 (S, MP)

Kenneth G Forslund (S), Olle Thorell (S), Pyry Niemi (S), Valter Mutt (MP), Krister Örnfjäder (S), Maria Andersson Willner (S) och Jamal Mouneimne (S) anför:

Vi påminner om att Socialdemokraterna och Miljöpartiet i civilutskottets yttrande har lämnat en avvikande mening i frågan om kommissionens direktivförslag om könsfördelning i bolagsstyrelser. Vi anser att Sverige ligger långt fram på jämställdhetsområdet, även om det finns mycket kvar att göra. I många länder inom EU är bristen på kvinnor i maktpositioner påtaglig. Det är därför angeläget att Sverige arbetar aktivt även på EU-nivå för att jämna ut skillnaderna mellan könen.

En jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser löser inte problemet med bristen på jämställdhet i samhället men är ett viktigt steg som tillsammans med andra leder i riktning mot ett samhälle där kvinnorna har halva makten och hela lönen.

Vi stöder kommissionens direktivförslag. Förslaget ger medlemsländerna ett betydande utrymme för att uppnå målsättningen på det sätt som medlemsstaterna önskar, t.ex. genom näringslivets självreglering.

Mot denna bakgrund anser vi liksom kommissionen att arbetet med direktivförslaget bör vara prioriterat. Vi väljer emellertid att i detta sammanhang inte reservera oss i frågan.

3. Kommissionens arbetsprogram 2016 (L)

Birgitta Ohlsson (L) anför:

För att den organiserade brottsligheten ska kunna stoppas måste rättssamarbetet inom EU förstärkas. Det är viktigt att Sverige deltar i det arbetet. Större polisutredningar ska alltid ledas av en åklagare, och det bör också gälla på europeisk nivå. Liberalerna anser att EU:s åklagarsamarbete Eurojust bör utvecklas till en europeisk åklagarmyndighet för den gränsöverskridande och grova brottslighet där den europeiska polisstyrkan deltar i utredningar.

Jag stöder därför kommissionens förslag om inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet för att utreda bedrägerier med EU-medel (Eppo) och ser detta som ett första steg mot en åklagarmyndighet med bredare mandat.

BILAGA 1

Förteckning över granskade dokument

Kommissionens meddelande KOM(2015) 610 Kommissionens
arbetsprogram 2016 – Dags för nya tag

BILAGA 2

Förteckning över utlåtanden/List of Statements

Granskningsutlåtanden 2015

Utlåtande	Grunddokument	Beslut
2015/16:UU5 Gemensamt meddelande Översyn av den europeiska grannskapspolitiken	JOIN(2015) 50	151215
2015/16:KU3 Bättre lagstiftning för bättre resultat – en EU-agenda	KOM(2015) 215	151126
2015/16:UU6 På väg mot ett nytt partnerskap mellan Europeiska unionen och länderna i Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet efter 2020	JOIN(2015) 33	151125
2015/16:FiU13 Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union	De fem ordförandenas rapport	151111
2014/15:UU18 Mot en ny europeisk grannskapspolitik	JOIN(2015) 6	150604
2014/15:FiU29 Grönbok Att bygga en kapitalmarknadsunion	KOM(2015) 63	150506
2014/15:JuU19 Arbetet i ständiga kommittén för operativt samarbete i frågor som rör den inre säkerheten	14440/14	150506
2014/15:KU9 Granskning av kommissionsrapporter om subsidiaritet och proportionalitet m.m.	KOM(2014) 506 KOM(2014) 507	150408
2014/15:FiU16 En investeringsplan för Europa	KOM(2014) 903	150311
2014/15:UU4 Kommissionens arbetsprogram 2015	KOM(2014) 910	150218

Prövningsutlåtanden 2015

Utlåtande	Grunddokument	Beslut
2014/15:SkU26 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om automatiskt utbyte av upplysningar om förhandsbesked	KOM(2015) 135	150520

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2015/16:KU4y

Kommissionens arbetsprogram för 2016

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har gett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2016, KOM(2015) 610 inklusive bilagor, i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till formerna för kommissionens arbete med att åstadkomma bättre lagstiftning.

Konstitutionsutskottet noterar att kommissionen lägger fram färre förslag än tidigare år och välkomnar att ett ökat fokus läggs på att genomföra, tillämpa och utvärdera den lagstiftning som redan finns.

I yttrandet finns ett särskilt yttrande (SD).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram för 2016

Den 27 oktober 2015 antog kommissionen sitt arbetsprogram för 2016 Dags för nya tag (KOM(2015) 610). Till arbetsprogrammet hör sex bilagor. I arbetsprogrammet, som är Junckerkommissionens andra, framhåller kommissionen att den med utgångspunkt i de politiska riktlinjerna har satt upp sina prioriteringar och har åtagit sig att satsa på de stora frågorna där medborgarna förväntar sig resultat.

Kommissionen framhåller att den sedan förra året har stakat ut riktningen och konkretiserat åtgärderna bl.a. i investeringsplanen, den digitala inre marknaden, den europeiska säkerhetsagendan, den europeiska migrationsagendan, den nya handelsstrategin och den senaste tidens förslag om en fördjupad och stärkt ekonomisk och monetär union.

I arbetsprogrammet fastställer kommissionen de 23 viktigaste initiativen de närmaste tolv månaderna. Kommissionen åtar sig att lägga fram en lagstiftningsagenda med substans och att skissera på ytterligare åtgärder i kommande arbetsprogram. Förberedelser för dessa åtgärder i form av utvärderingar, samråd och konsekvensbedömningar kommer att inledas under 2016.

Kommissionen uppger att den har haft intensiva och konstruktiva diskussioner med Europaparlamentet och rådet för att enas om var tyngdpunkten i lagstiftningen bör ligga. För att få utrymme att fokusera på de prioriterade förslag som har goda utsikter att antas har kommissionen lyft fram några befintliga förslag som snabbt bör antas av Europaparlamentet och rådet. Dessutom anges ett antal förslag som kommissionen avser att dra tillbaka eftersom de inte längre är relevanta, är blockerade eller inte längre har den nödvändiga ambitionsnivån.

Kommissionen understryker att kommissionens åtagande att lagstifta bättre går ut på att se till att EU ingriper på ett sätt som faktiskt skapar nytta i praktiken och att lagstiftningen fungerar effektivt och ändamålsenligt. I arbetsprogrammet finns därför kommissionens planer för att se över centrala delar av den befintliga lagstiftningen och se till att den är ändamålsenlig och får ett verkligt genomslag i praktiken. I arbetsprogrammet förtecknas också viktigare lagstiftning som börjar tillämpas under 2016. Kommissionen betonar att ett av dess viktigaste ansvarsområden är att övervaka EU-lagstiftningen och vid behov se till att den verkligen tillämpas.

Under det andra året av kommissionens mandatperiod är inriktningen oförändrat tydlig: att agera stort i de stora frågorna och bli bättre på genomförandet och att agera litet i de små frågor som inte behöver hanteras gemensamt på EU-nivå. Med detta arbetsprogram bekräftar kommissionen sin beslutsamhet att arbeta tillsammans med Europaparlamentet och rådet för att

nå de resultat som européerna förväntar sig. Med tanke på de utmaningar som EU står inför är det dags för nya tag.

Kommissionen påpekar även att den tillsammans med Europaparlamentet och rådet kommer att arbeta för att förhandlingarna om ett nytt interinstitutionellt avtal om bättre lagstiftning ska kunna ingås före årsslutet, för att stärka institutionernas beslutsamhet att stifta bättre lagar och öka insynen i EU:s beslutsfattande samt rusta de tre institutionerna för bättre samarbete i framtiden. Kommissionen framhåller också att dialogen med de nationella parlamenten har intensifierats under det senaste året både genom möten med parlamentsutskott och en stärkt satsning på politisk dialog om utkast till lagstiftningsakter. Kommissionen avser att vidta fler åtgärder för att se till att de nationella parlamenten kan göra sig hörda i EU:s beslutsfattande. Även medborgardialogerna ska byggas ut.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att kommissionen lägger fram färre förslag än tidigare år och välkomnar att ett ökat fokus läggs på att genomföra, tillämpa och utvärdera den lagstiftning som redan finns.

Vid sin behandling av kommissionens agenda om bättre lagstiftning för bättre resultat i november 2015 välkomnade utskottet kommissionens arbete för en bättre lagstiftning och ambitionen att införa mer öppenhet i lagstiftningsprocessen (utl. 2015/16:KU3). Utskottet framhöll att ett öppet och effektivt beslutsfattande främjar den demokratiska legitimiteten. Utskottet framhöll vidare vikten av en ökad öppenhet och insyn i EU:s beslutsprocesser, inte minst när det gäller de s.k. trilogerna, dvs. trepartsförhandlingarna mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet. Utskottet ställde sig också positivt till kommissionens regelförenklingsarbete och att den särskilt avser att uppmärksamma de regler som påverkar små och medelstora företag och överväga enklare regler för dessa. Regelförenklingsarbetet får enligt utskottet dock inte leda till att arbetstagares rättigheter försvagas, till försämringar vad gäller arbetsmiljö eller till försvagat miljö- och konsumentskydd, även om regelförenklingar bör övervägas även på dessa områden.

Utskottet noterade vidare att kommissionen i agendan om bättre lagstiftning framhöll att varje förslag ska åtföljas av en bättre motivering, särskilt att förslagen ska innehålla mer ingående förklaringar av hur initiativen svarar mot principerna om subsidiaritet och proportionalitet. Såsom utskottet flera gånger tidigare har framhållit leder uteblivna eller bristande motiveringar utifrån subsidiaritetsprincipen till att riksdagen och andra nationella parlament får svårt att fullgöra sin fördragsenliga skyldighet att se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med protokollet om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Enligt utskottets mening utgör detta en svaghet i lagstiftningsprocessen inom unionen.

Inom ramen för konstitutionsutskottets årliga uppföljning av subsidiaritetsprincipens tillämpning i riksdagen har flera utskott vid skilda tillfällen påpekat

att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för direktiv, vilket minskar handlingsutrymmet för de nationella parlamenten att anpassa lagstiftningen på EU-nivå till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i varje enskilt medlemsland.

Mot bakgrund av att kommissionen önskar föra en politisk dialog direkt med de nationella parlamenten påminner utskottet om att den politiska dialogen mellan kommissionen och Sverige sker genom regeringen som är ansvarig inför riksdagen. Det är endast inom ramen för subsidiaritetskontrollmekanismen som riksdagen med stöd av fördragen kan kommunicera direkt med kommissionen. Utskottet vill understryka att det är angeläget att de nationella parlament som av konstitutionella skäl inte har möjlighet att delta i den politiska dialogen inte missgynnas.

Stockholm den 14 januari 2016

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Maria Abrahamsson (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Patrick Reslow (M), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Mathias Sundin (L), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Emilia Töyrä (S) och Lisbeth Sundén Andersson (M).

Särskilt yttrande

Kommissionens arbetsprogram för 2016 (SD)

Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD) anför:

Vi vidhåller vad vi framförde tidigare i vårt särskilda yttrande vid behandlingen av kommissionens agenda om bättre lagstiftning (utl. 2015/16:KU3). Vi är bl.a. kritiska till att de s.k. trilogerna, dvs. treparts-förhandlingarna mellan EU:s institutioner, är slutna. Enligt vår mening bör det råda full insyn i lagstiftningsprocessen genom att alla möten, innehållet i dem och deltagarna vid dem publiceras i god tid på förhand och genom att säkerställa att information om vad som förevarit på mötena snabbt och fullständigt görs tillgängligt för allmänheten på samtliga språk som talas i unionens medlemsländer.

BILAGA 4

Finansutskottets yttrande 2015/16:FiU2y

Kommissionens arbetsprogram för 2016

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet gav den 11 november 2015 finansutskottet möjlighet att yttra sig över Kommissionens arbetsprogram 2016 (KOM(2015) 610).

Finansutskottet tar i yttrandet upp några av de förslag i arbetsprogrammet som rör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Kort om arbetsprogrammet

Den nuvarande kommissionen tillträdde i november 2014 och antog kort därefter sitt arbetsprogram för 2015. Det nya arbetsprogrammet för 2016 som nu antagits är i stor utsträckning en fortsättning på det förra. Kommissionen framhåller att den även under 2016 kommer att fokusera på sysselsättnings- och tillväxtfrågor, i enlighet med de tio prioriteringar som kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker presenterade i sin kandidatur till ordförandeposten 2014.

De tio prioriteringsområdena är

- en ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar,
- en sammankopplad digital inre marknad,
- en motståndskraftig energiunion och en framåtblickande klimatpolitik,
- en fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas,
- en djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union,
- ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA,
- ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende,
- mot en ny migrationspolitik,
- en starkare global aktör,
- en union i demokratisk förändring.

Till arbetsprogrammet har kommissionen bifogat en förteckning över de initiativ som den planerar att lägga fram under 2016 inom de prioriterade områdena (programmets bil. 1). Kommissionen anger att den har prioriterat lagändringar som – om de antas snabbt – kommer att få direkt inverkan på sysselsättning, tillväxt, miljö, socialt välbefinnande, säkerhet och internationell samverkan.

Kommissionen kommer även att se över centrala delar av existerande lagstiftning för att bedöma dess ändamålsenlighet och faktiska genomslag, s.k. Refitåtgärder. Den lagstiftning som kommer att bli föremål för en sådan översyn listas i programmets bilaga 2.

Kommissionen väljer också att framhålla ett antal redan presenterade förslag som den menar bör kunna antas snabbt av parlamentet och rådet (bil. 3), tidigare förslag som inte har lyckats samla nödvändigt stöd och därför ska dras tillbaka (bil. 4) och existerande lagstiftning som ska upphävas för att den inte längre anses relevant (bil. 5). Som kompletterande information listas också den nya EU-lagstiftning som ska börja tillämpas under 2016 (bil. 6).

I de sex bilagorna finns sammantaget 23 nya initiativ, 27 förslag som ingår i Refitåtgärder, 17 prioriterade förslag under behandling, 20 förslag som kommer att dras tillbaka eller modifieras, 28 planerade upphävanden och 68 lagförslag som träder i kraft 2016.

Prioriteringar under 2016 på finansutskottets område

För finansutskottet är följande prioriteringsområden av särskilt intresse

- en ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar,
- en fördjupad och mer rättvis inre marknad med en starkt industribas,
- en djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union,
- en union i demokratisk förändring.

Nedan sammanfattas de förslag inom finansutskottets beredningsområde som kommissionen aviserar inom ramen för dessa prioriteringar.

En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar

Kommissionen vill prioritera åtgärder som får människor tillbaka i arbete. Initiativ för unga arbetslösa och utbildningsinsatser kommer att prioriteras särskilt. Även arbetslivsbalansen i arbetande familjer och möjligheterna att öka kvinnors arbetskraftsdeltagande uppmärksammas. Kommissionen vill också minska hindren för tillväxt i europeiska företag genom stabila finansieringsmöjligheter, ett förbättrat företagsklimat och en modern infrastruktur. Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi) ska användas för investeringar som gynnar ekonomin och forskningen i Europa. Medel har avsatts för genomförandet av Sysselsättningsinitiativet för unga, och den nya kompetensagendan för livslångt lärande lyfts fram. Dessa prioriteringar kommer att vara vägledande vid halvtidsutvärderingen av den fleråriga budgetramen 2014–2020.

Förslag

Halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen 2014–2020 kommer att inriktas på att tydligare styra finansieringen till de prioriteringar som EU står inför. I översynen kommer man också att undersöka möjligheterna att ytterligare inrikta EU-budgeten mot resultat och förenklingar av gällande regler (Refit), t.ex. för de europeiska struktur- och investeringsfonderna och den gemensamma jordbrukspolitiken, samt utrymmet för ytterligare förenkling av finansieringen genom Horisont 2020 (ramprogrammet för forskning och innovation).

En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas

Den inre marknaden är enligt kommissionen en av EU:s största tillgångar, och dess potential måste tas till vara för att stärka EU:s konkurrenskraft och skapa sysselsättning.

Strategin för den inre marknaden för varor och tjänster som presenterades i oktober 2015 ska bygga på dessa styrkor och anpassa den inre marknaden till ändrade ekonomiska förhållanden.

Kommissionen ska under de kommande åren föreslå praktiska åtgärder som hjälper nystartade, små och medelstora företag att växa, främjar innovation, öppnar för investeringar och stärker konsumenterna.

Att genomföra kapitalmarknadsunionen är ett prioriterat arbete för kommissionen. En inre marknad för kapital, finansiering och sparande kan spela en viktig roll för att öka investeringarna och hjälpa företag att växa. Kommissionen anser att det är viktigt att förslaget om värdepapperisering (KOM(2015) 472) kan godkännas snabbt. Prospektsdirektivet (KOM (2015) 583) ska revideras för att förenkla för små och medelstora företag. Ytterligare åtgärder kommer att föreslås för att stödja användandet av riskkapitalfonder och utöka möjligheterna till alternativ finansiering.

Förslag

Uppföljningen av strategin för den inre marknaden inriktas bl.a. på

- lagstiftningsinitiativ till stöd för en ny metod i fråga om misslyckade företagssatsningar och insolvens,
- lagstiftningsinitiativ som ska underlätta tillhandahållande av tjänster över gränserna,
- standardiseringsåtgärder, inklusive standarder för tjänster,
- förslag till verktyg för marknadsinformation och ett bättre anmälningsförfarande enligt tjänstedirektivet,
- en handlingsplan för ökad kunskap om principerna för ömsesidigt erkännande av varor.

En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union

Kommissionen vill färdigställa Ekonomiska och monetära unionen (EMU) och har lagt fram förslag för det första steget enligt planen i de fem ordförandenas rapport. Kommissionen kommer att presentera en vitbok om de mer långtgående förslagen i steg två under våren 2017. Under 2015 har planerna för en europeisk bankinsättningsgaranti presenterats. Åtgärderna ska ge ett mer motståndskraftigt och framgångsrikt EMU.

En förnyad ansats för den europeiska planeringsterminen har föreslagits med ökat fokus på euroområdet. Ökad vikt ska också läggas vid sysselsättningsfrågor och sociala frågor inom termen.

Kommissionen avser också att utveckla en europeisk pelare för sociala rättigheter. Riktmärken ska fastställas för att nå en uppåtgående konvergens i arbetsmarknadsfrågor, kompetensfrågor och sociala frågor, i synnerhet inom euroområdet.

Nationella konkurrenskraftsnämnder och en rådgivande europeisk finanspolitisk nämnd ska förbättra den ekonomiska styrningen. Kommissionen vill också ha en gemensam representation för eurozonen inom internationella organisationer som t.ex. Internationella valutafonden.

Förslag

Efter de fem ordförandenas rapport kommer förslag på åtgärder i riktning mot ett europeiskt bankinsättningsgarantisystem på grundval av en återförsäkringsmekanism. Ytterligare åtgärder för att fullborda bankunionen kommer att anges i ett meddelande från kommissionen.

En union i demokratisk förändring

Kommissionens ambition är att vara så öppen som möjligt med sitt arbete och att samarbeta med de andra EU-institutionerna för att stärka ansvarsutkrävandet och insynen i EU:s verksamhet. Kommissionen har infört nya regler för att skapa öppenhet kring kommissionsledamöternas kontakter med intressegrupper och egenföretagare (KOM(2014) 9051). Under 2016 ska kommissionen lägga fram ett förslag till avtal om ett obligatoriskt öppenhetsregister, så att alla EU-institutioner blir öppna med vilka som påverkar beslutsprocessen.

Kommissionen har ökat sin dialog med de nationella parlamenten, och under 2016 ska ytterligare steg tas för att garantera parlamenten en stark röst i europeiskt beslutsfattande. Medborgardialogerna ska byggas ut för att ge kommissionen möjlighet att lyssna direkt till medborgarna och besvara deras frågor.

Förslag

Förslaget till interinstitutionellt avtal om ett obligatoriskt öppenhetsregister syftar till att stärka öppenheten och ansvarsutkrävandet genom att öppenhetsregistret blir obligatoriskt för alla intressegrupper som försöker påverka det politiska beslutsfattandet vid någon av de tre EU-institutionerna.

Regeringens faktagrupp

Regeringen är positiv till att kommissionen årligen tar fram ett arbetsprogram och att rådet involveras på ett tydligare sätt och i ett tidigare skede. Det underlättar medlemsstaternas planering av EU-arbetet och bidrar till öppenhet kring EU:s lagstiftningsprocess.

Regeringen anser att flera av de prioriterade områdena är centrala och välkomnar att programmet innehåller ambitiösa förslag för att möta de utmaningar som EU och dess medlemsländer står inför. Det handlar bl.a. om åtgärder för tillväxt och jobbskapande, EU:s flykting- och migrationspolitik samt åtgärder för en väl fungerande inre marknad som till fullo drar nytta av digitaliseringens möjligheter.

Regeringen framhåller dock att varje enskilt initiativ som presenteras måste bedömas och beredas på sina egna meriter. Regeringen skriver att man kommer att få anledning att återkomma till riksdagen allt eftersom de enskilda lagstiftningsinitiativen presenteras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det är allmänt positivt till kommissionens arbetsprogram. Liksom regeringen anser utskottet att de årliga programmen underlättar planering av EU-arbetet och ger ökad öppenhet kring EU:s lagstiftningsprocess. Utskottet välkomnar också programmets inriktning med fokus på åtgärder för att underlätta unionens ekonomiska återhämtning. Den europeiska ekonomin har både utbuds- och efterfrågeproblem som på olika sätt måste hanteras för att stimulera tillväxten.

Nedan kommenterar utskottet några av de specifika initiativ som ligger inom utskottets beredningsområde.

En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar

Kommissionen framhåller att man under genomförandet av halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen och förberedelserna av budgetramen för åren efter 2020 kommer att fokusera på att maximera EU-budgetens effekt på sysselsättning, tillväxt och investeringar. Det är en inriktning som utskottet välkomnar. Utskottet vill dock i detta sammanhang, liksom utskottet gjort vid flera tidigare tillfällen, framhålla betydelsen av en restriktiv och ansvarsfull linje i hanteringen av EU:s budget och finansieringen av olika verksamheter. Det är viktigt att EU bedriver en återhållsam och ansvarsfull budgetpolitik och att alla förslag till initiativ rymms inom beslutade budgetramar.

En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas

Kommissionen anger i arbetsprogrammet att man bl.a. tänker presentera förslag för ökad transparens och harmonisering på den inre marknaden. Även om informationen om förslagets närmare inriktning och utformning i dagsläget är knapphändig är utskottets allmänna uppfattning att alla initiativ som ökar transparensen och harmoniseringen kan stärka den inre marknaden. Utskottet anser att det är viktigt att framöver noga bevaka den inre marknadens utveckling.

Det är därför angeläget att de förslag som presenteras är enkla och transparenta och inte bidrar till att försvaga den finansiella stabiliteten eller investerar- och konsumentskyddet. I arbetet med att fördjupa den inre marknaden är det mycket viktigt att den nationella suveräniteten värnas, särskilt på skatteområdet. I sammanhanget vill utskottet också framhålla vikten av att redan aviserade och beslutade strukturreformer genomförs för att stärka konkurrenskraften i den europeiska ekonomin.

En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union

Utskottet har under drygt fem års tid behandlat ett antal ärenden som på olika sätt syftat till förstärkningar av EMU. Utskottet har återkommande välkomnat ett starkt finanspolitiskt ramverk på EU-nivå och uttryckt förståelse för euroländernas behov av att ytterligare fördjupa samarbetet sig emellan för att säkerställa en väl fungerande valutaunion. Samtidigt har utskottet framhållit vissa rågångar. Det har bl.a. gällt att riksdagens finansmakt inte får urholkas, att EU måste hållas samman och att respekten för medlemsstaternas befogenhet över skatter, arbetsmarknads- och socialpolitik upprätthålls. Utskottet har också påpekat att olika instrument för riskdelning till sin natur kan ha en negativ påverkan på medlemsstaternas incitament att föra en ansvarsfull politik.

Utskottet konstaterar att dessa uttalanden fortfarande är relevanta. Utskottet har tidigare (bet. 2012/13:FiU29) i samband med granskningen av kommissionens meddelande om en plan för en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union pekat på risken för en betydande centralisering av den ekonomiska politiken i EU. Utskottet anser att utgångspunkten vid eventuella ytterligare förstärkningar av den ekonomiska samordningen bör vara att medlemsstaternas befogenheter när det gäller budget, skatter, arbetsmarknads- och socialpolitik inte försvagas. Det är viktigt att medlemsstaternas nationella befogenheter värnas.

En union i demokratisk förändring

Utskottet välkomnar kommissionens ambition att vara så öppen som möjligt och dess arbete med att stärka ansvarsutkrävandet och insynen i EU:s verksamhet och lagstiftningsprocess. Öppenhet, insyn och möjliggörande till ansvarsutkrävande är grunden för en stabil och effektiv förvaltning, och inom EU-samarbetet är dessa frågor av största vikt. Betydelsen av att säkerställa unionens demokratiska förankring kan inte överdrivas.

Enligt utskottet är ett tydligt nationellt ägarskap över den förda politiken inom EU:s ramar en central förutsättning. Det är på nationell nivå som vägvalen i den ekonomiska politiken slutligen ska göras och genomföras under effektivt parlamentariskt deltagande och verkligt ansvarsutkrävande. Utskottet anser att kommissionens ambition att stärka sina kontakter med Europaparlamentet och de nationella parlamenten är lovvärd som komplement till processerna på nationell nivå.

Stockholm den 19 januari 2016

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Monica Green (S), Maria Plass (M), Jörgen Hellman (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Ingela Nylund Watz (S), Emil Källström (C), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Erik Ullenhag (L), Ulla Andersson (V), Niklas Karlsson (S), Börje Vestlund (S) och Aron Modig (KD).

BILAGA 5

Skatteutskottets yttrande 2015/16:SkU5y

Kommissionens arbetsprogram 2016

Till utrikesutskottet

Sammanfattning

Utrikesutskottet beslutade den 12 november 2015 att ge bl.a. skatteutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2016 (KOM(2015) 610) i de delar som rör skatteutskottets beredningsområde. Utskottet lämnar i yttrandet övergripande synpunkter på kommissionens arbetsprogram i dessa delar.

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2016

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med sina politiska prioriteringar för det kommande året. Den 27 oktober 2015 antog Europeiska kommissionen sitt arbetsprogram för 2016, vilket är Junckerkommissionens andra, där kommissionen fortsätter att satsa på sina tio prioriteringar i de politiska riktlinjerna.

Det nya arbetsprogrammet ska enligt kommissionen leda till lagförslag med substans som en uppföljning av det strategiska program som antogs 2015. Det senaste året har kommissionen stakat ut kursen för investeringar, den digitala inre marknaden, energiunionen, den europeiska säkerhetsagendan, den europeiska migrationsagendan, kapitalmarknadsunionen, handlingsplanen för en rättvis och effektiv företagsbeskattning, den nya handelsstrategin och nu senast kommissionens förslag om en fördjupning och stärkning av den ekonomiska och monetära unionen. I arbetsprogrammet finns de initiativ som ska tas de nästa tolv månaderna för att nå resultat på de här områdena.

Skatteutskottets beredningsområde

Kommissionens initiativ för 2016 omfattar bl.a. ett paket om företagsskatt och en handlingsplan för moms.

Kommissionen kommer att lägga fram en handlingsplan för moms för att skapa ett mer effektivt system som är skyddat mot bedrägerier. Vidare kommer initiativ som rör momssatser och e-handel inom den digitala inre marknaden att presenteras. Ett antal momsförslag som inte har nått framgång i rådet eller har blivit för urvattnade ska dras tillbaka. Ytterligare arbete ska göras för att skapa en rättvis, effektiv och tillväxtvänlig företagsbeskattning. Företag bör enligt kommissionen betala skatter i det land där inkomsterna skapas. Åtgärder ska presenteras för att öka insynen i företagsbeskattningen och bekämpa skatteundandragande. Ett blockerat förslag om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas ska dras tillbaka och ersättas med ett förslag om en obligatorisk skattebas. Det kommer enligt kommissionen att förbättra den inre marknaden för företag och stänga kryphål så att alla företag gör rätt för sig i skattehänseende.

Regeringens faktrapomemoria

Regeringen välkomnar, i en preliminär ståndpunkt i faktrapomemoria 2015/16:FPM16, att kommissionen årligen tar fram ett arbetsprogram och att rådet involveras på ett tydligare sätt och på ett tidigare stadium än tidigare. Det underlättar medlemsstaternas möjlighet att planera EU-arbetet och bidrar till öppenhet kring EU:s lagstiftningsprocess.

I ljuset av regeringens övergripande prioriteringar för EU-arbetet välkomnar regeringen kommissionens arbetsprogram för 2016 som innehåller ambitiösa förslag för att möta de utmaningar som EU och dess medlemsländer står inför. Det handlar bl.a. om EU:s flykting- och migrationspolitik, åtgärder för tillväxt och jobbskapande samt att främja en väl fungerande inre marknad för varor och tjänster som till fullo drar nytta av digitaliseringen möjligheter. Utvecklingen globalt förstärker ytterligare behovet av ett samlat europeiskt svar och regeringen ser positivt på att kommissionen bidrar till detta. Regeringen välkomnar även att kommissionen på ett tydligt sätt adresserar den fortsatta utvidgningsprocessen i arbetsprogrammet.

Regeringen välkomnar kommissionens förslag på energimiljö- och klimatområdet, såsom genomförandet av energi- och klimatkpaketet till 2030, men hade önskat en ännu högre ambitionsnivå på detta område, inklusive användningen av ekonomiska styrmedel, för att nå klimatmålen. Regeringen noterar att arbetsprogrammet saknar förslag till ratifikation inom EU av Minamatakonventionen om minskad kvicksilverexponering. Regeringen ser fram emot att kommissionen lägger fram ett ambitiöst förslag om cirkulär ekonomi.

Vidare anser regeringen att det är positivt att kommissionen i arbetsprogrammet verkar för att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Regeringen välkomnar även att kommissionen initierar ett arbete med att utveckla en pelare för sociala rättigheter. Vad gäller handlingsplanen för försvarsmarknaden anser regeringen att dess särart måste respekteras och att samarbetet ska vara mellanstatligt.

Enligt regeringen måste dock varje enskilt initiativ som presenteras bedömas och beredas på sina egna meriter, och regeringen anser att den kommer att få anledning att återkomma till riksdagen allteftersom de enskilda lagstiftningsinitiativen presenteras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på det arbete som pågår på EU-nivå för att skapa ett momssystem som är mer motståndskraftigt mot bedrägerier. Utskottet välkomnar också att kommissionen tar initiativ som rör momssatser och e-handel inom den digitala inre marknaden eftersom det är viktigt att potentialen i den digitala inre marknaden utnyttjas till fullo.

När det gäller arbetet på området för företagsbeskattning ser utskottet positivt på en utveckling på detta område som även i detta sammanhang utnyttjar potentialen i den inre marknaden och gör det lättare att bekämpa skattebedrägerier och skatteflykt. Utskottet är dock fortsatt skeptiskt till ett beskattningssystem som bygger på en gemensam konsoliderad bolagsskatt (CCCTB). Dessutom vidhåller utskottet att ett system för beskattning av finansiella transaktioner måste utformas på ett sådant sätt att det inte påverkar de länder som liksom Sverige väljer att inte delta i ett närmare samarbete på detta område.

Utskottet efterlyser förnyade initiativ när det gäller arbetet med ett nytt energiskattedirektiv. Ett nytt och modernare energiskattedirektiv skulle underlätta för Sverige att agera målinriktat och ha en högre ambitionsnivå på energi- och klimatområdet. Betydelsen av ett modernt system för ekonomiska styrmedel på detta område kan inte nog framhållas.

Stockholm den 19 januari 2016

På skatteutskottets vägnar

Per Åsling

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Åsling (C), Leif Jakobsson (S), Niklas Wykman (M), Sara Karlsson (S), Peter Persson (S), Anna Hagwall (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Hannah Bergstedt (S), Rasmus Ling (MP), Anette Åkesson (M), David Lång (SD), Mats Persson (L), Daniel Sestrajcic (V), Patrik Lundqvist (S), Erik Andersson (M), Jörgen Hellman (S) och Göran Lindell (C).

BILAGA 6

Justitieutskottets yttrande 2015/16:JuU5y

Kommissionens arbetsprogram 2016

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 12 november 2015 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2016, COM(2015) 610 inklusive bilagor, i de delar det berör respektive utskotts beredningsområde. Utskottet lämnar i yttrandet övergripande synpunkter på kommissionens arbetsprogram i de delar som berör justitieutskottets beredningsområde. Dessa delar finns främst under rubriken Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende.

I yttrandet finns en avvikande mening (L).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med sina politiska prioriteringar för det kommande året. Arbetsprogrammet för 2016 lades fram den 27 oktober 2015 och är den nuvarande kommissionens andra arbetsprogram.

Den 12 november 2015 inledde utrikesutskottet en granskning av arbetsprogrammet. Utrikesutskottet beslutade i samband med detta att ge övriga utskott tillfälle att senast den 19 januari 2016 yttra sig över arbetsprogrammet i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Kommissionens arbetsprogram för 2016

Allmänt

Kommissionens arbetsprogram för 2016 har underrubriken Dags för nya tag. Underrubriken speglar kommissionens ambition att fortsätta arbeta enligt den inriktning som lades fram i arbetsprogrammet för 2015, Junckerkommissionens första program: agera stort i de stora frågorna och bli bättre på genomförandet, agera litet och blygsamt i de små frågor som inte behöver hanteras gemensamt på EU-nivå. Den långsamma ekonomiska återhämtningen, behovet av att återställa den grekiska ekonomins stabilitet, migrationstrycket på EU:s yttre gränser och terroristattacker på bl.a. Charlie Hebdo i Paris är händelser som enligt kommissionen har stärkt dess beslutsamhet att fortsätta koncentrera sig på de stora frågorna och göra saker och ting på ett annat sätt än tidigare.

De tio prioriteringarna för mandatperioden, som kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker lagt fram, anses fortfarande vara relevanta. Arbetsprogrammets åtgärder är uppställda utifrån dessa:

1. en ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar
2. en sammankopplad digital inre marknad
3. en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik
4. en fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas
5. en djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union
6. ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA
7. ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende
8. mot en ny migrationspolitik
9. en starkare global aktör
10. en union i demokratisk förändring

De åtgärder som berör justitieutskottets område finns främst under rubriken Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende.

Arbetsprogrammet består av ett meddelande och sex bilagor. I bilaga 1 finns en förteckning över de nya initiativ som är särskilt prioriterade under 2016. I bilaga 2 redogörs för befintlig lagstiftning som ska ses över för att säkerställa att den är ändamålsenlig och får genomslag i praktiken (s.k. refit-initiativ). Målet är att förenkla lagstiftningen och minska kostnaderna utan att de politiska målen äventyras. Bilaga 3 är ny jämfört med förra årets arbetsprogram. Där listas de förslag som redan är under behandling men som bör prioriteras för att kunna antas skyndsamt av parlamentet och rådet. I bilaga 4 anges förslag som ska dras tillbaka eller ändras eftersom de inte längre anses vara relevanta, är blockerade i lagstiftningsprocessen eller saknar den nödvändiga ambitionsnivån. Även bilaga 5 är ny för i år. Där finns en förteckning över lagstiftning som inte längre är relevant och därför ska upphävas. Slutligen finns i bilaga 6 en förteckning över rättsakter som ska börja tillämpas under 2016.

Justitieutskottets beredningsområde

Två av de 23 nya initiativen är inom justitieutskottets område. Dessa två initiativ gäller det som kommissionen ser som gränsöverskridande hot mot europeernas säkerhet och som därför kräver åtgärder på EU-nivå: terrorism, radikaliserad brottslighet och databrottslighet.

Det ena initiativet innehåller åtgärder för att genomföra den europeiska säkerhetsagendan. Åtgärder innebär att se över rambeslutet om terrorism för att motverka utländska terroriststridande och bekämpa bedrägeri och förfälskning av andra betalningsmedel än kontanter. Kommissionen aviserar också att man kommer fortsätta att se över lagstiftningen om handeldvapen.

I december 2015 antog kommissionen ett åtgärdepaket för att intensifiera kampen mot terrorism och olaglig handel med vapen och sprängämnen. Åtgärdepaketet består dels av ett förslag till nytt direktiv om terrorism (COM(2015) 625), dels en handlingsplan för att lättare upptäcka, utreda och beslagta vapen, sprängämnen och sprängämnesprekursorer som är avsedda att användas för brott och terrorism (COM(2015) 624). Dessförinnan har kommissionen i november 2015 lagt fram ett förslag till direktiv om ändring av vapendirektivet (COM(2015) 750). Förslaget syftar till att skärpa kontrollerna av lagliga inköp och innehav av skjutvapen och genomföra gemensamma miniminormer för att göra skjutvapen obrukbara.

Det andra initiativet som anges i arbetsprogrammet är ett paket om gränsförvaltning. Kommissionen aviserar att den kommer att lägga fram förslag om en europeisk gräns- och kustbevakning, med utgångspunkt i en avsevärd förstärkning av Frontex.

I december lade kommissionen fram förslag om bl.a. inrättandet av den Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrå och om systematiska kontroller av EU-medborgare vid de yttre gränserna.

Kommissionen presenterar (i bilaga 3) en lista på 17 förslag som redan är under behandling men som bör prioriteras för att kunna antas snabbt av parlamentet och rådet. Fyra av förslagen rör justitieutskottets område:

- Förslag till rådets förordning om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens organ för samarbete och fortbildning inom brottsbekämpning (Europol) om upphävande av beslut 2009/371/RIF och 2005/681/RIF
- Förslag till Europaparlamentet och rådets direktiv om skydd för enskilda personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter
- Förslag till Europaparlamentet och rådets direktiv om användning av PNR-uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott och grov brottslighet.

Vad gäller förslagen ovan betonar kommissionen särskilt betydelsen av att parlamentet och rådet under 2016 gör framsteg i fråga om den europeiska åklagarmyndigheten och reformen av Europol. Vidare skriver kommissionen att reformen av reglerna om skydd av personuppgifter och förslaget om PNR-uppgifter i EU torde antas av rådet och parlamentet redan före 2015 års slut.

För att kunna fokusera på de prioriterade förslagen under behandling har kommissionen för avsikt att dra tillbaka eller ändra 20 förslag som av olika anledningar blivit urvattnade eller fastnat i lagstiftningsprocessen. Där ingår paketet om smarta gränser som lades fram 2013 (se nr. 18-20 i bilaga 4 till arbetsprogrammet). Kommissionen planerar att lägga fram ett ändrat förslag under 2016.

När det kommer till viktigare EU-lagstiftning som ska börja tillämpas under 2016 lyfter kommissionen fram två rättsakter inom justitieutskottets område (bilaga 6):

- Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU av den 3 april 2014 om frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/48/EU av den 22 oktober 2013 om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder samt om rätt att få en tredje part underrättad vid frihetsberövande och rätt att kontakta tredje parter och konsulära myndigheter under frihetsberövandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar kommissionens uttryckta vilja att begränsa sitt arbete till de områden där medborgarna förväntar sig resultat från EU. Detsamma gäller ambitionen att vara uppmärksam på att den befintliga lagstiftningen fungerar effektivt och ändamålsenligt. Som utskottet tidigare uttalat bör kommissionen

när ny lagstiftning förbereds lägga större vikt vid att analysera den gällande lagstiftningen. Avsikten bör vara att förstärka den befintliga lagstiftningen när detta är möjligt (se bl.a. 2015/16:JU4y). Vid granskningen av kommissionens meddelande om EU:s agenda för rättsliga frågor till 2020 (se utl. 2013/14:JU41) betonade utskottet att i synnerhet straffrättslig lagstiftning på EU-nivå endast ska tas fram om det står klart att den bidrar med ett betydande mervärde, och att det är viktigt att den lagstiftning som man redan har kommit överens om på EU-nivå genomförs och tillämpas på ett effektivt sätt. Endast när det finns reella behov och ett tydligt mervärde, och när det inte finns andra mindre ingripande alternativ att tillgå, ska kompletterande åtgärder i form av nya lagstiftningsinitiativ övervägas. Utskottet står fast vid den ståndpunkten. I de fall där det är befogat att lägga fram ny lagstiftning är det viktigt att förslagen är tydliga, fullständiga och baserade på en korrekt rättslig grund. Detta gäller inte minst vid förslag om straffrättsliga åtgärder.

Utskottet är positivt inställd till att kommissionen väljer att prioritera vissa förslag som är under behandling framför andra, för att undvika att förslag blir liggande på förhandlingsbordet. När det gäller förslagen i sak noterar utskottet att Europaparlamentet och rådet under hösten har nått en politisk överenskommelse om förslaget till ny förordning avseende Europols verksamhet. Det är utskottets ståndpunkt att så som den parlamentariska kontrollen av Europol är utformad i förslaget riskerar den att minska Europols effektivitet och medlemsstaternas vilja att samarbeta med Europol (se protokoll 2015/16:6 §2a). Då Europols uppgift är att stödja medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och underlätta deras möjligheter att samarbeta är det i första hand de nationella parlamenten som ska delta i den parlamentariska kontrollgruppen.

Vidare noterar utskottet att det fortsatta arbetet med förslaget om inrättande av den Europeiska åklagarmyndigheten är prioriterat från kommissionens sida. Utskottet är fortfarande kritisk till förslaget om att inrätta en sådan myndighet och anser att det i sin helhet strider mot subsidiaritetsprincipen (se bl.a. utl. 2013/14:JU13). Som utskottet tidigare påpekat är det viktigt att respekten för medlemsstaternas olika rättsliga system och traditioner bevaras och att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna respekteras. Utskottet står fast vid sin tidigare ståndpunkt att kommissionen i sitt fortsatta arbete bör beakta medlemsstaternas synpunkter i frågan om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, inte minst med tanke på att förslaget uppnådde gränsen för gult kort (se bl.a. 2015/16:JU4y).

Förslaget till dataskyddsdirektiv för det brottsbekämpande området är den tredje prioriterade frågan inom justitieutskottets beredningsområde. Utskottet anser alltså att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen vad gäller de delar som reglerar nationell behandling av personuppgifter som medlemslänarnas behöriga myndigheter utför i brottsbekämpande syfte (se utl. 2011/12:JU31).

Vad gäller det s.k. PNR-direktivet har utskottet inhämtat att förhandlingarna är långt gångna och att direktivet förväntas antas formellt i början av 2016.

Beträffande kommissionens åtgärds paket för att intensifiera kampen mot terrorism och olaglig handel med vapen och sprängämnen, samt förslaget om ändring av vapendirektivet, har utskottet ännu inte tagit ställning till dessa. Utskottet avser att behandla förslagen i detalj framöver.

Avslutningsvis har utskottet inga invändningar mot kommissionens förslag om initiativ som ska ses över inom ramen för refit-programmet

Stockholm den 14 januari 2016

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Kent Ekeröth (SD), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S) och Pia Hallström (M).

Avvikande meningar

Kommissionens arbetsprogram 2016 (L)

Roger Haddad (L) anför:

Lissabonfördraget gör det möjligt att inrätta en europeisk åklagarmyndighet med rätt att bedriva förundersökningar och beordra spaning och tillslag i flera länder samtidigt. Förslaget om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, med primär behörighet att utreda brott mot EU:s finansiella intressen, t.ex. fusk med EU-bidrag, är ett första steg. Jag anser att det behövs en europeisk åklagarmyndighet, och jag vill också att den i framtiden ska kunna ges behörighet för fler grova gränsöverskridande brott såsom människohandel, penningtvätt och narkotikasmuggling. Det är också min uppfattning att det polisiära samarbetet inom EU behöver förstärkas för att bekämpa terrorism.

Civilutskottets yttrande 2015/16:CU3y

Kommissionens arbetsprogram 2016

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har gett civilutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram 2016 – Dags för nya tag (KOM(2015) 610) i de delar som berör civilutskottets beredningsområde.

Civilutskottet lämnar i yttrandet vissa synpunkter på kommissionens arbetsprogram i dessa delar.

I yttrandet finns tre avvikande meningar.

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2016

I arbetsprogrammet, som är den sittande kommissionens andra, anför kommissionen att den kommer att fortsätta att agera i de stora frågor där europeerna förväntar sig att EU ska göra en insats.

Programmet bygger på kommissionens tio politiska prioriteringar och strategierna från arbetsprogrammet 2015, bl.a. strategin för den digitala inre marknaden, energiunionen, den europeiska migrationsagendan, kapitalmarknadsunionen, handlingsplanen för en rättvis och effektiv företagsbeskattning, den nya handelsstrategin, nyligen framlagda förslag om en fördjupad och stärkt ekonomisk och monetär union samt strategin för den inre marknaden.

Till arbetsprogrammet har kommissionen fogat sex bilagor.

- Bilaga I till arbetsprogrammet listar 23 nya initiativ, av vilka de flesta utgör kluster av olika åtgärder.
- Bilaga II till arbetsprogrammet redogör för 27 initiativ inom Refitprogrammet för lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat.
- Bilaga III till arbetsprogrammet anger 17 liggande förslag för prioriterad behandling.
- Bilaga IV till arbetsprogrammet listar 20 liggande förslag som ska dras tillbaka senast april 2016, i två fall under villkor att ingen överenskommelse nåtts i förhandlingarna till dess och i fem fall med anledning av att nya förslag ska presenteras.
- Bilaga V till arbetsprogrammet listar 28 initiativ att upphäva rättsakter som kommissionen anser inte längre är relevanta.
- Bilaga VI till arbetsprogrammet innehåller 68 rättsakter som börjar tillämpas under 2016.

I bilaga III till arbetsprogrammet finns ett förslag som rör civilutskottets beredningsområde. Det är direktivförslaget om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder. Utskottet behandlar denna fråga först. Därefter behandlas arbetsprogrammet i övrigt.

Direktivförslaget om könsfördelning i bolagsstyrelser

Kommissionens arbetsprogram

Kommissionen anför att den har prioriterade lagändringar som, om de godkänns snabbt, kan få direkt inverkan på bl.a. sysselsättning och tillväxt, se bilaga III till arbetsprogrammet. Under 2016 kommer kommissionen att lägga särskild vikt vid arbetande familjers balans mellan arbete och familjeliv, bl.a.

för att få ut fler kvinnor i förvärvsarbete. Enligt kommissionen är direktivförslaget om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder ett prioriterat förslag som torde antas under 2016 (punkt 3 i bilaga III till arbetsprogrammet).

Civilutskottets ställningstagande

Kommissionens förslag till ett direktiv om jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser var under hösten 2012 föremål för subsidiaritetsprövning i riksdagen. Civilutskottet ansåg att direktivförslaget strider mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (utl. 2012/13:CU14, rskr. 2012/13:138). I det motiverade yttrandet anförde riksdagen bl.a. att det är viktigt att könsfördelningen blir avsevärt jämnare när det gäller deltagandet i ekonomiskt beslutsfattande. Enligt riksdagen var det positivt med initiativ på ett så viktigt område. Riksdagen ansåg dock att de regler som ska gälla för hur ägarna utser styrelseledamöter bör förbli en sak för varje medlemsstat att bestämma. De gränsöverskridande problemen på området var, enligt riksdagen, inte heller så stora att en reglering av frågan på EU-nivå är motiverad. Riksdagen ansåg alltså att det inte fanns tillräckliga skäl att vidta åtgärder på EU-nivå. Målet att skapa ett jämställt beslutsfattande i ekonomiska frågor bedömdes kunna uppnås bättre genom nationella åtgärder.

I december 2014 överlade civilutskottet med företrädare för regeringen om direktivförslaget. Utskottet ansåg att det är viktigt att könsfördelningen inom det ekonomiska beslutsfattandet blir jämnare. Men utskottet ansåg inte att det fanns tillräckliga skäl för att införa könskvotering på EU-nivå. Varje EU-land bör själv få bestämma reglerna för hur ägarna i ett företag utser styrelseledamöter. Enligt utskottet var förslaget inte förenligt med vare sig subsidiaritetsprincipen eller proportionalitetsprincipen (prot. 2014/15:10 § 4).

Civilutskottet står fast vid sin ståndpunkt som redovisats ovan.

Arbetsprogrammet i övrigt

Kommissionens arbetsprogram

Två av de 23 nya initiativ som presenteras i bilaga I ligger delvis inom civilutskottets beredningsområde. Det gäller genomförandet av strategin för den digitala inre marknaden (punkt 6) och uppföljningen av strategin för den inre marknaden (punkt 9).

Beträffande en sammankopplad digital inre marknad anför kommissionen att en blomstrande digital ekonomi kan få marknaderna att växa och skapa sysselsättning. EU kan bli ledande här om vi kan komma över splittringen, förbättra utbudet för de europeiska konsumenterna och skapa nya möjligheter för företaget. Därför lade kommissionen i maj 2015 fram ett förslag till strategi

för den digitala inre marknaden. Kommissionens mål är att lägga fram alla tillhörande förslag före slutet av 2016, så att EU kan bygga upp en fullt fungerande digital inre marknad under den här kommissionens mandatperiod.

I december ska kommissionen lägga fram sin syn på en modernare, mer EU-inriktad modell för upphovsrätt för att ta hänsyn till den digitala revolutionen. Kommissionen ska också lägga fram förslag om digitala avtalsrättigheter.

Efter överenskommelsen om förslagen om en uppkopplad kontinent arbetar kommissionen nu på en heltäckande översyn av teleregleringen. När de respektive Refitöversynerna är färdiga kommer kommissionen att se över direktivet om audiovisuella tjänster och medietjänster, satellit- och kabeldirektivet samt förordningen om konsumentskyddssamarbete för att se till att system verkligen fungerar i allmänhetens tjänst.

Vad gäller en fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas anför kommissionen att den inre marknaden är EU:s största och unika tillgång. Den gör att människor, varor, tjänster och kapital kan röra sig friare. Den leder till ett större utbud och lägre priser för konsumenterna. Den gör att människor kan bo, arbeta och studera där de vill. Den erbjuder möjligheter för egenföretagare och företag genom att minska det krångel de annars skulle råka ut för om de verkar i ett annat EU-land. Den är grunden för vår europeiska industris konkurrenskraft.

I och med antagandet den 28 oktober 2015 av strategin för den inre marknaden har kommissionen framhållit att det är angeläget att bygga vidare på dessa starka sidor och ta vara på den inre marknadens hela potential, anpassa den till nya ekonomins förhållanden och göra den till startbana för starka företag i en global ekonomi. Nu ska kommissionen inrikta sig på konkreta åtgärder, t.ex. att hjälpa nya företag att växa. Kommissionen är besluten att hjälpa små och medelstora företag och uppstarts företag att växa genom att åtgärda regelhinder och underlätta tillgången till finansiering. Kommissionen ska lägga fram ett nytt initiativ om förebyggande omstrukturering och om en andra chans för företagare efter en konkurs.

Vidare redovisar kommissionen ett antal lagstiftningsinitiativ och andra åtgärder inom ramen för bättre lagstiftning (Refitinitiativ) som kommissionen planerar att vidta under 2016 (bilaga II till arbetsprogrammet). Inom civilutskottets beredningsområde planeras en utvärdering av hissdirektivet 95/16/EG, en utvärdering av direktiv 2009/1003/EG om ansvarsförsäkring för motorfordon och en uppföljning av en bedömning av tillämpningen av förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (punkterna 3, 25 och 27 i bilaga II till arbetsprogrammet).

Presenterade förslag

Kommissionen antog den 9 december 2015 dels ett förslag till ett direktiv om vissa aspekter på avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll, dels ett förslag till direktiv om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor på nätet och annan distansförsäljning av varor. Dessa två förslag och ett förslag till förordning om gränsöverskridande portabilitet för innehållstjänster online är de första nya lagstiftningsinitiativ som kommissionen antar inom ramen för strategin för en digital inre marknad.

Civilutskottets ställningstagande

Civilutskottet vill inledningsvis framhålla att utskottet stöder den inriktning som kommissionen anger i arbetsprogrammet.

När det gäller nya förslag vill utskottet understryka betydelsen av att medlemsstaternas olika rättsliga system och traditioner beaktas och att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna respekteras. Utskottet vill även betona vikten av att nya initiativ baseras på reella behov.

I arbetsprogrammet anför kommissionen att den inom ramen för strategin för den digitala inre marknaden bl.a. avser att ta initiativ till ett lagförslag om digitala avtalsrättigheter och göra en översyn av förordningen om konsument-skyddssamarbete. Som redovisats ovan har kommissionen nyligen lagt fram ett förslag till direktiv om vissa aspekter på avtal om tillhandahållande av digitalt innehåll och ett förslag till direktiv om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor på nätet och annan distansförsäljning av varor. Förslagen till rättsakter kommer att subsidiaritetsprövas av utskottet under våren 2016. Utskottet vill framhålla att det är av stor vikt att de initiativ som tas på detta område säkerställer ett konsumentskydd som är lika högt eller högre än det konsumentskydd som gäller enligt svensk rätt.

Utskottet ser positivt på kommissionens arbete med strategin för den inre marknaden och välkomnar förslag som underlättar för små och medelstora företag och nystartade företag att växa samt förslag om misslyckade företags-satsningar och insolvens.

Utskottet har inte något att invända mot de åtgärder inom ramen för bättre lagstiftning (Refitinitiativ) som kommissionen planerar att vidta under 2016.

Stockholm den 19 januari 2016

På civilutskottets vägnar

Caroline Szyber

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Caroline Szyber (KD), Johan Löfstrand (S), Ewa Thalén Finné (M), Hillevi Larsson (S), Jessika Roswall (M), Lars Eriksson (S), Roger Hedlund (SD), Carl-Oskar Bohlin (M), Eva Sonidsson (S), Emma Hult (MP), Thomas Finnborg (M), Leif Nysmed (S), Mikael Eskilander (SD), Robert Hannah (L), Johanna Haraldsson (S), Solveig Zander (C) och Lotta Johnsson Fornarve (V).

Avvikande meningar

1. Direktivförslaget om könsfördelning i bolagsstyrelser (S, MP)

Johan Löfstrand (S), Hillevi Larsson (S), Lars Eriksson (S), Eva Sonidsson (S), Emma Hult (MP), Leif Nysmed (S) och Johanna Haraldsson (S) anför:

Sverige ligger långt fram på jämställdhetsområdet, även om det finns mycket kvar att göra. I många länder inom EU är bristen på kvinnor i maktpositioner påtaglig. Det är därför angeläget att Sverige arbetar aktivt även på EU-nivå för att jämna ut skillnaderna mellan könen.

En jämnare könsfördelning i bolagsstyrelser löser inte problemet med bristen på jämställdhet i samhället, men är ett viktigt steg som tillsammans med andra leder i riktning mot ett samhälle där kvinnorna har halva makten och hela lönen.

Vi stöder kommissionens direktivförslag. Förslaget ger medlemsländerna ett betydande utrymme för att uppnå målsättningen på det sätt som medlemsstaterna önskar, t.ex. genom näringslivets självreglering.

Mot denna bakgrund anser vi liksom kommissionen att arbetet med direktivförslaget bör vara prioriterat.

2. Direktivförslaget om könsfördelning i bolagsstyrelser (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V) anför:

Liksom utskottets majoritet motsätter jag mig direktivförslaget. Mina skäl för det är följande.

Man måste sträva efter en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män. Jämställdhet är en fråga om mänskliga rättigheter, demokrati och rättvisa, men också om att ta till vara alla människors kompetens. Om kompetensen hos både kvinnor och män i näringslivet tillvaratas får företagsledningarna den bästa sammansättningen, vilket gynnar företagen och därmed tillväxten. Jag anser alltså att det är mycket angeläget med initiativ som syftar till att könsfördelningen blir avsevärt jämnare när det gäller deltagandet i ekonomiskt beslutsfattande. Åtgärder i detta syfte ska dock inte företas på EU-nivå.

3. Arbetsprogrammet i övrigt (SD)

Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD) anför:

Vi kan inte ställa oss bakom den inriktning som kommissionen anger för 2016. Enligt vår mening bör arbetet inom EU i högre grad inriktas på att minska överstatligheten och öka medlemsstaternas självbestämmande. Vi anser att

eventuella nya lagstiftningsinitiativ ska bygga på minimiharmonisering och ge medlemsstaterna utrymme att själva bestämma nivån på de nationella reglerna.

Försvarsutskottets yttrande 2015/16:FöU2y

Kommissionens arbetsprogram 2016

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har gett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2016 – Dags för nya tag (KOM(2015) 610 inklusive bilagor) i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Försvarsutskottet har vid behandlingen inriktat sig på två förslag i arbetsprogrammet: handlingsplanen för den europeiska försvarsmarknaden och direktivet om nät- och informationssäkerhet (NIS).

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram för 2016

Kommissionens arbetsprogram för 2016 innehåller flera förslag som rör utskottets beredningsområde både i direkt och indirekt mening. Två förslag i arbetsprogrammet har behandlats av utskottet: handlingsplanen för den europeiska försvarsmarknaden och direktivet om nät- och informations-säkerhet.

En europeisk handlingsplan (European Defence Action Plan) ska enligt kommissionens förslag tas fram och genomföras för ”att se till att den europeiska försvarsmarknaden kan tillgodose morgondagens säkerhets-behov”. Målet är ett rättsligt och politiskt ramverk som säkerställer att den europeiska marknaden och industri- och kunskapsbasen kommer att kunna uppnå den militära kapacitet som medlemsstaterna kan komma att behöva framgent. Handlingsplanen diskuterades vid rådet för utrikesfrågor (Foreign Affairs Council) i försvarsministerformat den 17 november 2015. Vid mötet gav de flesta medlemsstaterna sitt stöd för förslaget, och flera uttryckte uppskattning för att kommissionen prioriterat försvarsfrågorna. Det framkom dock också att det fanns olika syn bland medlemsstaterna på om rättsliga åtgärder var önskvärda, givet försvarsindustrins särart. Handlingsplanen har utvecklats och konkretiserats utifrån kommissionens meddelande från juli 2013 (KOM(2013) 542 Mot en mer konkurrenskraftig och effektiv försvars- och säkerhetssektor) och färdplanen som kom i juni 2014 (KOM(2014) 387 En ny strategi för europeiskt försvar – Färdplan för genomförandet av meddelandet KOM(2013) 542 – Mot en mer konkurrenskraftig och effektiv försvars- och säkerhetssektor). Handlingsplanen har också en grund i Europeiska rådets slutsatser från december 2013 och juli 2015 vilka hade ett stort fokus på den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). Utskottet höll en överläggning i frågan med försvarsminister Karin Enström den 14 november 2013.

Det andra förslaget rör samarbete mellan kommissionen, parlamentet och rådet med ambitionen att före slutet av 2015 enas om ett direktiv om nät- och informationssäkerhet (NIS). Detta beskrivs av kommissionen som en av förutsättningarna för att skapa förtroende och trygghet på den växande digitala inre marknaden. Förslaget till direktiv presenterades av kommissionen i februari 2013, och Europaparlamentet behandlade förslaget i mars 2014. NIS omfattar tre delar: nationella åtgärder, samarbete inom EU samt hanteringen av olika sektorer. Vad gäller det förstnämnda finns regler som ålägger alla medlemsstater att se till att de har en miniminivå av kapacitet genom att inrätta myndigheter för nät- och informationssäkerhet, inrätta incidenthanteringsorganisationer och anta strategier för nät- och informationssäkerhet. När det gäller samarbete ska det enligt direktivet skapas två nivåer av samverkan mellan medlemsstaterna: en strategisk övergripande nivå och en annan nivå där myndigheterna utbyter erfarenheter och diskuterar icke känslig

information relaterad till incidenter. I fråga om det tredje området innehåller det aktuella förslaget en lista över sektorer som omfattas. Aktörer inom specifika kritiska sektorer (transport, energi, hälsovård m.fl.) kommer att åläggas specifika säkerhetskrav av nationella myndigheter, men också krav om att underrätta om incidenter som skulle kunna utgöra ett hot mot deras nät- och informationssystem. Frågan var senast föremål för samråd med EU-nämnden inför rådet för transport, telekommunikation och energi (TTE) i juni 2015. Utskottet informerades om frågan den 26 mars och den 3 december 2015. Kommissionens förslag om gemensam nät- och informationssäkerhet i unionen subsidiaritetsprövades av utskottet i mars 2013 (utl. 2012/13:FöU11).

Utskottets ställningstagande

När det gäller European Defence Action Plan välkomnar utskottet kommissionens initiativ och arbete för att den europeiska försvarsmarknaden och industri- och kunskapsbasen ska kunna uppnå den militära kapacitet som behövs i ett längre perspektiv. Utskottet vill dock understryka att givet försvarsmaterielmarknadens särart bör samarbetet inom försvarsområdet ha en mellanstatlig tyngdpunkt. Det finns med andra ord inte behov av ytterligare lagstiftning eller regelverk på området. Det fortsatta arbetet bör därtill ta hänsyn till medlemsstaternas säkerhetsintressen inom ramen för den gemensamma marknaden. I enlighet med vad utskottet konstaterade i betänkande 2014/15:FöU11 om försvarspolitisk inriktning 2016–2020 delar utskottet regeringens bedömning när det gäller principer för materieförsörjning. Dessa principer innebär i korthet att all materieförsörjning ska bedömas utifrån uppgiften att under försvarsinriktningsperioden höja krigsförbandens operativa förmåga. Vidare anges stridsflygsförmågan och undervattensförmågan som tydliga exempel på förmågor som utgör väsentliga säkerhetsintressen för Sverige. Utskottet instämmer alltså i denna bedömning, vilket också framgår av betänkande 2015/16:FöU3.

När det gäller direktivet om nät- och informationssäkerhet (NIS) välkomnar utskottet förslaget. Flera av de åtgärder som föreslås bedöms bidra till ökad säkerhet på såväl europeisk som nationell nivå. Utskottet anser, som det tidigare framhållit i t.ex. betänkandet om försvarspolitisk inriktning (bet. 2014/15:FöU11) att informations- och cybersäkerhetsfrågorna är av stor vikt och att ett strategiskt och långsiktigt perspektiv därför är nödvändigt. Internationell samverkan är en förutsättning för att öka informations-säkerheten i Sverige, och utskottet välkomnar det strategiska arbete som bedrivs inom ramen för det nordiska och europeiska samarbetet. Utskottet önskar emellertid att totalförsvarsperspektivet tydligare lyfts fram i det fortsatta arbetet med informationssäkerhet. Att regeringen bl.a. har beslutat om att myndigheter som har ett särskilt ansvar för krisberedskap och höjd beredskap ska redovisa sitt arbete med informationssäkerhet anser utskottet vara viktigt men vill samtidigt understryka övriga totalförsvarsmyndigheters roll och ansvar när det gäller att säkerställa att information kan hanteras på ett

säkert sätt och att samverkan sker kring detta. Det är utskottets förhoppning att bl.a. den pågående beredningen av betänkandet Informations- och cybersäkerhet i Sverige – Strategi och åtgärder för säker information i staten (SOU 2015:23) ska ta detta i beaktande. Rättssäkerheten och den enskildes integritet måste i sammanhanget säkerställas.

I övrigt har utskottet inget att anföra med anledning av kommissionens arbetsprogram för 2016.

Stockholm den 10 december 2015

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Jakop Dalunde (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S) och Dag Klackenborg (M).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2016 (SD)

Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD) anför:

Vi ser med oro på att kommissionen vill driva EU mot alltmer överstatlighet. Vi menar därför att regeringen ska verka för en linje inom EU där säkerhets- och försvarspolitiken i huvudsak ska ligga på respektive medlemsland, samt motverka en inriktning som går mot en sammanvävd militär organisation. Om samarbete i stora frågor är nödvändigt ska det ske på mellanstatlig basis.

BILAGA 9

Kulturutskottets protokoll

Utdrag ur:
PROTOKOLL UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2015/16:13

DATUM Tisdagen den 19 januari 2016
 TID 11.00–12.00
 NÄRVARANDE Se bilaga

§ 2 Kommissionens arbetsprogram för 2016

Utskottet behandlade frågan om yttrande till utrikesutskottet över kommissionens arbetsprogram för 2016 – Dags för nya tag KOM(2015) 610 inklusive bilagor, i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet beslutade om följande yttrande till utrikesutskottet.

Kulturpolitiken är inte bindande på EU-nivå utan vilar på frivillighet. EU ska stödja, samordna och komplettera medlemsstaternas insatser. Detta sker i första hand genom att främja samarbete mellan medlemsstaterna.

Utskottet har inte några synpunkter på prioriteringarna i kommissionens arbetsprogram för 2016 som sådana. Utskottet vill dock betona vikten av att de åtgärder som planeras inom ramen för prioriteringarna inte innebär en utveckling mot en gemensam kulturpolitik inom EU. Kulturpolitiken är en nationell angelägenhet och det är viktigt att åtgärderna inte inkräktar på de enskilda staternas befogenhet på området.

I de fall riksdagen ska behandla konkreta förslag som läggs fram inom ramen för arbetsprogrammet och som berör utskottets beredningsområde är det angeläget att utskottet har möjlighet att yttra sig.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

VID
 PROTOKOLLET Tina Hökebro Bergh
 JUSTERAT Olof Lavesson
 RÄTT UTDRAGET
 INTYGAR Tina Hökebro Bergh

Exp. 2016-01-16

UU

Utbildningsutskottets yttrande 2015/16:UbU4y

Kommissionens arbetsprogram för 2016

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 12 november 2015 att ge bl.a. utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2016 (KOM(2015) 610) i de delar som rör utbildningsutskottets beredningsområde.

I arbetsprogrammet beskrivs bl.a. 23 nya initiativ som kommissionen avser att presentera under 2016. Utskottet lämnar i yttrandet huvudsakligen övergripande kommentarer om tre nya initiativ som rör utskottets beredningsområde. Dessa initiativ handlar om en ny kompetensagenda för Europa, ytterligare förenkling av finansieringen genom forskningsramprogrammet Horisont 2020 inom ramen för halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen 2014–2020 och en rymdstrategi för Europa.

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram för 2016

Den 27 oktober 2015 presenterade kommissionen meddelandet Kommissionens arbetsprogram 2016 – Dags för nya tag (KOM(2015) 610). Arbetsprogrammet beskriver kommissionens politiska prioriteringar för det kommande året. Det är den nuvarande kommissionens andra arbetsprogram och följer de tio politiska prioriteringar som kommissionsordföranden Jean-Claude Juncker satt upp för mandatperioden.¹

Kommissionen framhåller i arbetsprogrammet att man, på samma sätt som i 2015 års arbetsprogram, avser att koncentrera sig på de stora frågorna samt säkerställa att lagstiftningen på EU-nivå och EU:s utgiftsprogram fungerar effektivt och ändamålsenligt. I arbetsprogrammet beskrivs bl.a. 23 nya initiativ som kommissionen avser att presentera under 2016.

Planerade initiativ inom utbildningsutskottets beredningsområde

I arbetsprogrammet presenterar kommissionen huvudsakligen följande tre initiativ inom utbildningsutskottets beredningsområde:

Ny kompetensagenda för Europa

Inom ramen för kommissionens första prioritering om en ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investering planerar kommissionen att lägga fram en ny kompetensagenda för Europa (KOM(2015) 610 s. 5, bilaga 1 punkt 1). Enligt kommissionen är avsikten med initiativet att ge européerna de färdigheter de behöver för att anpassa sig till behoven i en föränderlig omvärld och på en föränderlig arbetsmarknad. Agendan syftar enligt kommissionen bl.a. till att främja kompetensutveckling, inklusive ömsesidigt erkännande av kvalifikationer, och till att stödja yrkesinriktad och högre utbildning.

Översyn av den fleråriga budgetramen 2014–2020

Ett annat initiativ inom prioriteringen om en ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investering är den översyn av den fleråriga budgetramen 2014–2020 som planeras under 2016 (KOM(2015) 610 bilaga 1 punkt 4). Inom ramen för denna översyn avser kommissionen att fokusera på hur man på ett bättre sätt kan rikta finansieringen till EU:s prioriteringar. Som en del av detta lyfter kommissionen fram att man bl.a. avser att undersöka utrymmet för att

¹ 1. En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investering, 2. En sammankopplad digital inre marknad, 3. En motståndskraftig energiunion och en framåtblickande klimatpolitik, 4. En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en starkt industribas, 5. En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union, 6. Ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA, 7. Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende, 8. Mot en ny migrationspolitik, 9. En starkare global aktör och 10. En union i demokratisk förändring.

ytterligare förenkla finansieringen genom EU:s ramprogram för forskning och innovation 2014–2020, Horisont 2020.

En rymdstrategi för Europa

Inom ramen för kommissionens fjärde prioritering om en fördjupad och mer rättvis inre marknad med en starkt industribas anger kommissionen i arbetsprogrammet att man under 2016 avser att presentera en rymdstrategi för Europa (KOM(2015) 610 s. 8, bilaga 1 punkt 13). Detta initiativ syftar enligt kommissionen till att samordna de olika delarna av EU:s rymdaktiviteter, vilket inkluderar en färdplan för de konkreta åtgärder som möjliggör riktade tillämpningar på särskilda områden och innebär en vidareutveckling av EU:s rymdprogram, bl.a. Galileo och Copernicus, till nytta för ekonomin, myndigheterna och samhället som helhet.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att det är mycket viktigt att samarbetet på EU-nivå ger ett mervärde för EU:s medlemsstater. Utifrån detta välkomnar utskottet kommissionens fortsatta ambition att fokusera på de större frågorna samt att lägga vikt vid att EU-lagstiftningen och EU:s utgiftsprogram fungerar effektivt och ändamålsenligt.

Utskottet kan vidare konstatera att arbetsprogrammet kortfattat beskriver de nya initiativ som kommissionen avser att presentera under 2016. Utifrån detta kan utskottet endast övergripande kommentera de initiativ som rör utbildningsutskottets beredningsområde. Utskottet ser fram emot att aktivt följa utvecklingen inom dessa frågor och att ta del av de olika initiativen när de presenteras under året.

När det gäller det aviserade initiativet om en ny kompetensagenda för Europa noterar utskottet att det finns flera etablerade samarbeten mellan EU:s medlemsstater inom de frågor som kommissionen nämner i beskrivningen av kompetensagendan i arbetsprogrammet. En god kompetensförsörjning och högre utbildning utgör t.ex. en viktig del inom tillväxtstrategin Europa 2020. Ett annat exempel är det samarbete om yrkesutbildning som finns sedan 2002 inom ramen för den s.k. Köpenhamnsprocessen.² När det gäller erkännande av kvalifikationer finns det bl.a. ett direktiv om erkännande av yrkeskvalifikationer inom EU, som nyligen har reviderats.³ Utskottet anser att samarbete och utbyte av erfarenheter inom dessa frågor är värdefullt för att öka kompetensen, sysselsättningen och tillväxten inom varje medlemsstat samt inom EU som helhet. Samtidigt vill utskottet understryka att flera av

² Den 29–30 november 2002 träffades Europas ministrar med ansvar för yrkesutbildning och kommissionen i Köpenhamn och antog en deklaration om förbättrat europeiskt samarbete på yrkesutbildningsområdet (den s.k. Köpenhamnsdeklarationen).

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU av den 20 november 2013 om ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (IMI-förordningen).

dessa frågor i huvudsak är ett nationellt ansvar. Det är därför viktigt att den nationella kompetensen respekteras i det fortsatta arbetet med kompetensagendan.

Utskottet ser positivt på kommissionens avsikt att inom ramen för halvtidsöversynen av den fleråriga budgetramen 2014–2020 se över möjligheterna för ytterligare regelförenkling av finansieringen genom EU:s forskningsramprogram Horisont 2020. Horisont 2020 är enligt utskottets mening värdefullt för både den nationella och den europeiska forskningens utveckling. Som ett exempel vill utskottet nämna att regeringen i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 16 s. 148, bet. 2015/16:UbU1 s. 123–124) beräknade att närmare 4 miljarder kronor av de svenska investeringarna i forskning och utveckling (FoU) under 2015 skulle komma från EU:s forskningsmedel, vilket utgör ca 10 procent av statliga och övriga offentliga investeringar i FoU under 2015. Utskottet har vid ett flertal tillfällen understrukt behovet av en förenkling av reglerna för Horisont 2020 (se t.ex. utlåtande 2010/11:UbU15 och yttrande 2014/15:UbU4y). Den dåvarande regeringen drev även framgångsrikt denna position i förhandlingarna om inrättandet av Horisont 2020. Ett förenklat regelverk kan enligt utskottet underlätta för såväl näringsliv som offentliga forskningsutförare att delta i Horisont 2020 och därigenom öka mervärdet av ramprogrammet ytterligare.

När det gäller kommissionens aviserade initiativ om en rymdstrategi för Europa vill utskottet framhålla följande. I och med Lissabonfördraget 2009 infördes en särskild rättslig grund för rymdpolitiken på EU-nivå (artikel 189 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) och EU fick därmed en större roll inom europeisk rymdverksamhet. EU:s roll inom området är under ständig utveckling, och utskottet anser att en europeisk rymdstrategi kan fylla en viktig långsiktig roll i denna utveckling. Inom detta arbete är det enligt utskottets mening viktigt att titta på samarbetet, samordningen och synergier mellan den europeiska rymdorganisationen (ESA) och EU. Utskottet välkomnar dessutom att kommissionen i arbetsprogrammet lyfter fram att man avser att undersöka hur de europeiska rymdprogrammen, t.ex. Galileo och Copernicus, kan utvecklas till nytta för såväl ekonomin och myndigheterna som samhället i sin helhet.

Stockholm den 19 januari 2016

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Jabar Amin (MP), Erik Bengtzboe (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S), Maria Stockhaus (M) och Fredrik Christensson (C).

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2015/16:MJU2y

Kommissionens arbetsprogram 2016

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 15 november 2015 att ge bl.a. miljö- och jordbruksutskottet möjlighet att yttra sig över EU-kommissionens arbetsprogram för 2016.

I yttrandet lämnar miljö- och jordbruksutskottet sin övergripande syn på de delar av kommissionens arbetsprogram som berör utskottets beredningsområde. Utskottet noterar att kommissionens ambitionsnivå inom miljöområdet kunde ha varit högre och framhåller som exempel kommissionens förslag till ändringar av avfallsdirektiven inom ramen för arbetet med den cirkulära ekonomin. Vidare framhåller utskottet behovet av att kommissionen under det kommande året också lyfter fram andra frågor än de som nämns i arbetsprogrammet, t.ex. frågor om statsstöd och biobränslen.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Kort om kommissionens arbetsprogram

Allmänt

Varje år presenterar EU-kommissionen ett arbetsprogram med sina politiska prioriteringar för det kommande året. Arbetsprogrammet för 2016 – Dags för nya tag (KOM(2015) 610) presenterades den 27 oktober 2015. Programmet bygger på kommissionens tio politiska prioriteringar och strategierna från arbetsprogrammet 2015, bl.a. strategin för den digitala inre marknaden, energiunionen, den europeiska migrationsagendan, kapitalmarknadsunionen, handlingsplanen för en rättvis och effektiv företagsbeskattning, den nya handelsstrategin, kommissionens nyligen framlagda förslag om en fördjupad och stärkt ekonomisk och monetär union samt strategin för den inre marknaden som antogs i oktober 2015. I sex bilagor till programmet presenteras de planerade åtgärderna närmare.

Förslag inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde

Flera av de förslag som nämns i arbetsprogrammet hör till miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde. Bland de nya initiativ som framhålls finns bl.a. ett förslag till ett paket om cirkulär ekonomi innehållandes dels en allmän handlingsplan, dels ett förslag med långsiktiga mål på avfallsområdet (ändringar av avfallsdirektiven) samt ett paket om en energiunion innefattandes en översyn av EU:s s.k. bördefördelningsbeslut och en integrering av markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF) i EU:s klimatram för 2030.

Till de prioriterade förslag som är under behandling och som nämns i arbetsprogrammet hör bl.a. ett förslag till direktiv om minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar och om ändring av det s.k. takdirektivet (2003/35/EG) samt ett förslag om ökade möjligheter för medlemsstaterna att begränsa eller förbjuda användning av genetiskt modifierade livsmedel och foder inom sina territorier.

Regeringens faktapromemoria

Regeringen överlämnade den 30 november 2015 en faktapromemoria över kommissionens arbetsprogram (2015/16:FPM16) till riksdagen. Av promemorian framgår att regeringen välkomnar kommissionens förslag på energi-, miljö- och klimatområdet, såsom genomförandet av energi- och klimatpaketet till 2030, men att regeringen hade önskat en ännu högre ambitionsnivå på detta område, inklusive användande av ekonomiska styrmedel, för att uppnå klimatmålen. Regeringen anför i promemorian också att arbetsprogrammet saknar förslag till ratifikation inom EU av

Minamatakonventionen om minskad kvicksilverexponering. Slutligen anför regeringen också att den ser fram emot att kommissionen lägger fram ett ambitiöst förslag om cirkulär ekonomi.

Kompletterande uppgifter

Kommissionen presenterade i juli 2014 det s.k. gröna paketet bestående av fyra meddelanden och ett förslag till ändringar av flera direktiv om avfall. Av kommissionens arbetsprogram för 2015 (KOM(2014) 910) framgick bl.a. att kommissionen avsåg att dra tillbaka förslaget till ändringar av avfallsdirektiven och i slutet av 2015 ersätta förslaget med ett nytt och mer heltäckande förslag för att främja en cirkulär ekonomi. I sitt yttrande till utrikesutskottet över arbetsprogrammet 2015 framhöll miljö- och jordbruksutskottet att det finns ett stort behov av den föreslagna lagstiftningen och att det är angeläget att förslaget kan genomföras med en hög ambitionsnivå. Utskottet ansåg därför att förslaget inte skulle dras tillbaka och ersättas med ett nytt (utl. 2014/15:UU4 bilaga 6).

I mars 2015 bekräftade kommissionen att förslaget till ändringar av avfallsdirektiven drogs tillbaka och meddelade att den avsåg att återkomma under 2015 med ett mer ambitiöst förslag inom ramen för arbetet med cirkulär ekonomi. I juli 2015 uppmanade Europaparlamentet kommissionen att återkomma med ett förslag innehållandes tydliga begränsningar för förbränning av återvinningsbart eller nedbrytningsbart avfall till 2020, infasning av ett förbud mot deponering av avfall till 2030 samt mål för återanvändning och återvinning av kommunalt avfall och förpackningsavfall på 70 respektive 80 procent till 2030.

Den 2 december 2015 presenterade kommissionen ett nytt förslag till ändringar av avfallsdirektiven. Förslaget innebär bl.a.

- en sänkning av målet för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall 2030 från 70 till 65 procent jämfört med tidigare förslag
- en sänkning av målet för återanvändning och återvinning av förpackningsavfall 2030 från 80 till 75 procent jämfört med tidigare förslag
- att målet om utfasning av deponering av avfall till 2025 ersätts med ett bindande mål om att minska deponeringen av avfall till högst 10 procent av avfallet till 2030
- att kravet på medlemsstaterna att vidta lämpliga åtgärder inom hela livsmedelskedjan för att minska matavfallet med minst 30 procent mellan den 1 januari 2017 och den 31 december 2025 ersätts med olika rapporterings- och uppföljningsåtgärder i syfte att uppnå FN:s hållbarhetsmål om att till 2030 halvera mängden livsmedelsavfall per capita i detaljhandels- och konsumentleden och minska livsmedelsförlusterna i produktions- och distributionskedjorna.

Vid en första behandling i Europaparlamentet den 2 december 2015 gav parlamentet enligt uppgift förslaget ett försiktigt välkomnande men framhöll samtidigt att ambitionsnivån när det gällde materialåtervinning, minskning av matavfall och deponi var alltför låg.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis att de nationella parlamenten får del av kommissionens arbetsprogram i ett så sent skede att parlamenten i praktiken saknar möjlighet att på ett önskvärt sätt redovisa sina synpunkter på programmets inriktning. En annan ordning i detta avseende vore att föredra.

Med detta sagt noterar utskottet att kommissionens agenda, vilket också återspeglas i arbetsprogrammet, har en tydlig inriktning på sysselsättning och tillväxt. Utskottet har, i ljuset av den ekonomiska kris som under de senaste åren präglat EU, förståelse för detta men anser samtidigt att det inte får ta fokus från den stora utmaning som klimatförändringarna utgör. Utskottet ser inte heller att det behöver finnas en motsättning mellan dessa frågor.

I enlighet med vad kommissionen förutskickade i arbetsprogrammet för 2015 drog den i mars tillbaka sitt förslag till ändringar av avfallsdirektiven och meddelade att den avsåg att återkomma med ett mer ambitiöst förslag. I sitt yttrande över arbetsprogrammet för 2015 framhöll miljö- och jordbruksutskottet behovet av den föreslagna lagstiftningen och det angelägna i att förslaget genomförs med en hög ambitionsnivå. Det reviderade förslag som kommissionen presenterade i början av december ger enligt utskottet inte uttryck för en höjd ambitionsnivå. Utskottet vidhåller därför vad det tidigare anfört i frågan och instämmer därmed i Europaparlamentets efterlysning av en högre ambitionsnivå i dessa frågor.

En fråga som inte omnämns i kommissionens arbetsprogram men som enligt utskottet är av stor betydelse för möjligheterna att nå klimatmålen och begränsa utsläppen av växthusgaser är att skapa system som gör det lönsamt för EU:s medlemsstater att välja bort fossila bränslen. Sverige har höga klimatambitioner, vilket bl.a. kommer till uttryck i ett uttalat mål om att den svenska fordonsflottan ska vara oberoende av fossila bränslen till 2030. För att nå dit arbetar Sverige bl.a. med att främja en omställning från fossila bränslen till biodrivmedel. Ett av de mest kostnadseffektiva styrmedlen i detta arbete är koldioxidskatten. Ett effektivt genomförande av det arbetet begränsas dock av EU:s regler om statsstöd. Utskottet vill därför i detta sammanhang betona det önskvärda i att kommissionen under 2016 arbetar aktivt för att hitta konstruktiva lösningar på detta problem.

Stockholm den 19 januari 2016

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Isak From (S), Johan Hultberg (M), Maria Strömkvist (S), Åsa Coenraads (M), Jan-Olof Larsson (S), Stina Bergström (MP), Anders Forsberg (SD), Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD), Marianne Pettersson (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Emma Nohrén (MP), Fredrik Malm (L) och Magnus Oscarsson (KD).

Avvikande meningar

Kommissionens arbetsprogram 2016 (SD)

Anders Forsberg (SD) anför:

Utskottets yttrande signalerar att det inte finns någon konflikt mellan ekonomisk utveckling och mycket långtgående mål vad gäller reduktioner av koldioxidutsläpp. Sverigedemokraternas uppfattning är att en sådan konflikt föreligger och att regeringen gör Sverige och EU en otjänst genom att förneka detta. I en tid av svåra ekonomiska prioriteringar och ett ansträngt finansiellt läge är detta en diskutabel hållning. För självklart måste man i slutändan göra prioriteringar.

Det är Sverigedemokraternas ståndpunkt att Sverige och EU ska genomföra de utsläppsminskningar man har kommit överens om enligt internationella avtal. Vill man gå längre än så bör det ske inom ramen för internationella överenskommelser, annars drabbas svensk och europeisk konkurrenskraft. Energieffektiviseringar är många gånger möjliga att motivera, men det sjunkande oljepriset understryker att det inte alltid per definition är lönsamt.

Regeringen uppvisar för övrigt en ensidig syn på biodrivmedel i ett svenskt, europeiskt och internationellt perspektiv. Sverigedemokraterna anser inte att det vare sig är realistiskt eller önskvärt att försöka uppnå en fossiloberoende fordonsflotta fram till 2030 och i synnerhet inte genom massiva satsningar på första generationens biobränslen. Erfarenheten visar att detta riskerar att leda till högst kostsamma felsatsningar med i bästa fall marginell nytta för miljön och i värsta fall med direkt negativa konsekvenser för miljön. Denna diskussion är mycket levande på EU-nivå, medan många svenska politiker förefaller omedvetna om biodrivmedlens negativa aspekter.

Sverigedemokraterna anser vidare inte att avfallsfrågor lämpar sig för överstatliga lösningar.

BILAGA 12

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2015/16:AU2y

Kommissionens arbetsprogram 2016

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 12 november 2015 att ge samtliga utskott möjlighet att yttra sig över Kommissionens arbetsprogram 2016 – Dags för nya tag (KOM(2015) 610 slutlig).

Arbetsmarknadsutskottet lyfter i det här yttrandet fram vissa förslag som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet ser fram emot att utstationeringsdirektivet ses över så att social dumpning och lönepress nedåt förhindras. Vidare välkomnar utskottet en diskussion bland EU:s samtliga medlemsstater om den sociala dimensionen och anser att dessa frågor måste ges ökat utrymme för att söka kompensera för obalanser inom unionen.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, C, L, KD) och ett särskilt yttrande (SD).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram 2016

Europeiska kommissionen presenterade den 27 oktober 2015 Kommissionens arbetsprogram 2016 – Dags för nya tag (KOM(2015) 610 slutlig). Det är Junckerkommissionens andra arbetsprogram, och liksom det första utgår det från kommissionens tio politiska prioriteringar för mandatperioden. I arbetsprogrammet redogör kommissionen för de åtgärder som den planerar att vidta under 2016. Med arbetsprogrammet vill man möta utmaningarna med flyktingkrisen, arbetslösheten, bristen på nya jobb, utebliven tillväxt, ett fördjupat EMU, klimatförändringar och instabilitet i EU:s grannländer.

Arbetsprogrammet åtföljs av sex bilagor med förteckningar över nya initiativ, förslag inom Refitprogrammet (programmet för EU-lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat), prioriterade förslag, förslag som ska dras tillbaka, rättsakter som ska upphävas samt rättsakter som börjar tillämpas under 2016.

Bland de nya initiativen finns ett paket för arbetskraftens rörlighet (bil. 1, nr 8) och en pelare för sociala rättigheter (bil. 1, nr 14). Paketet för arbetskraftens rörlighet består bl.a. av förslag om ändringar av utstationeringsdirektivet och av förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen. Pelaren för de sociala rättigheterna avser frågan om ökad konvergens när det gäller sysselsättnings- och socialpolitik inom ramen för den ekonomiska och monetära unionen (EMU).

Kommissionens vice ordförande Valdis Dombrovskis, som ansvarar för euron och dialogen mellan arbetsmarknadens parter på EU-nivå, lämnade information om arbetsprogrammet till arbetsmarknadsutskottet vid ett utskottssammanträde den 19 november 2015.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis att flertalet bedömare, exempelvis Konjunkturinstitutet och Riksbanken, är överens om att den globala återhämtningen fortsätter. Särskilt den amerikanska tillväxten är stark, men även Europa lämnar stegvis en lång period av ekonomisk stagnation och arbetslöshet i spåren efter finanskrisen. Den starkare ekonomiska utvecklingen bidrar till ett förbättrat konjunkturläge och en fallande arbetslöshet i flera av de EU-länder som tidigare behövde stöd, exempelvis Lettland, Irland, Spanien och Portugal.

På samma gång är skillnaderna mellan länderna fortsatt stora. Långtidsarbetslösheten är fortfarande ett stort problem liksom ungdomsarbetslösheten, och klyftor mellan länder och mellan grupper riskerar att permanentas. Utskottet anser mot den bakgrunden att tillväxt och jobb måste sättas högst på den politiska dagordningen. Utskottet välkomnar därför den inriktning på den

ekonomiska politiken som kommissionen lanserar, där ökade investeringar lyfts fram.

Medlemsstaterna har och ska fortsatt ha det främsta ansvaret och verktygen för arbetsmarknadspolitiken. Men alla tillgängliga EU-medel och instrument måste mobiliseras för att hantera de utmaningar som Europa står inför. Utskottet anser att EU har en viktig roll i att stödja medlemsstaterna i deras ansträngningar. Det är viktigt att riva hinder mellan EU-länder och gentemot länder utanför EU för att möjliggöra en ökad rörlighet över gränserna.

Utskottet noterar att det finns tecken på att matchningen på de europeiska arbetsmarknaderna har försämrats sedan den ekonomiska krisens utbrott. Europa som helhet har också ett långsiktigt behov av att säkra tillgången på arbetskraft, och utifrån detta perspektiv kan man se den fria rörligheten som ett sätt att på europeisk nivå uppnå en väl fungerande arbetsmarknad. För den enskilda individen kan arbete i ett annat EU-land dessutom ge möjlighet att förverkliga drömmar och få berikande upplevelser. En ökad rörlighet på de europeiska arbetsmarknaderna är därför värdefull för både individen och samhället.

Men det finns också risker med den fria rörligheten. Kommissionären för sysselsättning Marianne Thyssen betonade i Dublin den 13 november 2015 att den fria rörligheten kan stödja en gemensam ekonomisk tillväxt endast om strukturella reformer också genomförs i de länder där arbetskraften flyttar från. Annars riskerar den fria rörligheten att leda till just det som vi vill motverka, nämligen ökande klyftor och tillväxt endast i ekonomiskt starka medlemsländer. Detta är en lärdom och en inställning som utskottet ställer sig bakom och som det är mycket viktigt att ta med sig i det fortsatta arbetet för en hög sysselsättning och social sammanhållning i alla medlemsländer.

Det är också viktigt att slå fast, vilket utskottet gjorde även vid behandlingen av förra årets arbetsprogram, att den fria rörligheten och en gemensam europeisk arbetsmarknad, inte får leda till social dumpning. Enligt utskottet borde det vara en självklar utgångspunkt att de som arbetar i Sverige ska ha lika löner och lika villkor oavsett varifrån de kommer. Svenska villkor ska gälla alla som arbetar på den svenska arbetsmarknaden (jämför 2014/15:AU2y).

Till de initiativ som kommissionen har föreslagit ska ingå i paketet om arbetskraftens rörlighet hör bl.a. en riktad översyn av utstationeringsdirektivet. Detta är något som utskottet välkomnar, och i sammanhanget ska det uppmärksammas att kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker i sitt tal inför Europaparlamentet om tillståndet i unionen den 9 september 2015 betonade att en grundläggande princip för den fria rörligheten just är lika lön för lika arbete. Utskottet ser fram emot att utstationeringsdirektivet ändras så att social dumpning och lönepress nedåt förhindras. För att säkra en likabehandling av löntagare behövs det ändringar som säkerställer direktivets karaktär av minimidirektiv. På sikt menar utskottet att ett juridiskt bindande socialt protokoll också bör införas (se vidare bet. 2012/13:AU5, rskr. 2012/13:53).

När det gäller ökad konvergens inom sysselsättnings- socialpolitiken handlar det såvitt utskottet förstår om ökad styrning genom bl.a. bästa praxis och kartläggning av sociala föredömen. Utskottet välkomnar en diskussion om den sociala dimensionen och anser att dessa frågor måste ges ökat utrymme för att i någon mån söka kompensera för obalanser inom unionen.

Utskottet uppfattar emellertid arbetsprogrammet på så vis att kommissionen tänker sig att en diskussion om den sociala dimensionen ska föras inom ramen för den ekonomiska och monetära unionen (pelaren för sociala rättigheter). När det gäller områden som är fundamentala för alla medlemsstater – och hit hör självfallet sysselsättnings- och socialpolitiken – framstår det för utskottet som naturligt och angeläget att dessa också framöver ska diskuteras och beslutas av alla 28 medlemsstater. Nya processer och verktyg för euroområdet bör därför inte användas inom dessa områden, vilket också var den ståndpunkt som regeringen fick stöd för vid överläggningen med utskottet inför förhandlingar om rådsslutsatser.

Kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker har en annorlunda ingång när han uttrycker det som att initiativ inom ramen för pelaren för sociala rättigheter till att börja med bör diskuteras inom kretsen euroländer. En sådan inriktning och snävare avgränsning avspeglas dock inte i rådets slutsatser om social styrning i ett inkluderande Europa, vilket utskottet noterar med tillfredsställelse (se slutsatserna från Epscomötet 7 december 2015).

Utskottet vill understryka att den öppna samordningsmetoden och den europeiska planeringsterminen är bra verktyg att använda sig av, förutsatt att dessa instrument respekterar den kompetensfördelning som finns mellan EU och dess medlemsstater på det social- och sysselsättningspolitiska området. Delaktighet från arbetsmarknadens parter är en självklarhet i detta sammanhang, och utskottet noterar med gillande att vikten av en fördjupad dialog med parterna betonades av vice ordförande i EU-kommissionen Valdis Dombrovskis vid dennes besök hos utskottet.

Stockholm den 19 januari 2016

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Elisabeth Svantesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Elisabeth Svantesson (M), Annelie Karlsson (S), Katarina Brännström (M), Ann-Christin Ahlberg (S), Sven-Olof Sällström (SD), Hanif Bali (M), Annika Qarlsson (C), Marco Venegas (MP), Christian Holm Barenfeld (M), Eva-Lena Jansson (S), Paula Bieler (SD), Fredrik Malm (L), Désirée Pethrus (KD), Magnus Manhammar (S), Serkan Köse (S), Johan Andersson (S) och Christina Høj Larsen (V).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2016 (M, C, L, KD)

Elisabeth Svantesson (M), Katarina Brännström (M), Hanif Bali (M), Annika Qarlsson (C), Christian Holm Barenfeld (M), Fredrik Malm (L) och Désirée Pethrus (KD) anför:

Vi begränsar vår avvikande mening till frågan om en översyn av utstationeringsdirektivet. Inledningsvis vill vi framhålla att vi instämmer i att arbetstagarnas och företagens rörlighet över gränserna är något positivt som skapar möjligheter för många, såväl människor som företag, att utvecklas. Vi anser att Europa bör bejaka en öppnare arbetsmarknad, både inom unionen och i förhållande till övriga världen. Inte minst med tanke på den åldrande befolkningen kommer Europas länder att vara beroende av att människor från andra länder vill arbeta i unionens medlemsländer. Mot den bakgrunden välkomnar vi att kommissionen ökar ansträngningarna för att underlätta rörligheten inom EU.

När det gäller initiativet om en översyn av utstationeringsdirektivet vill vi lyfta fram att det bland EU:s 28 medlemsländer finns olika arbetsmarknadsmodeller, som på många sätt skiljer sig åt sinsemellan. Vi anser att det är en viktig princip att medlemsstaterna inom ramen för EU-rätten har möjlighet att värna och utveckla sina respektive arbetsmarknadsmodeller.

Med syftet att förbättra tillämpningen och efterlevnaden av utstationeringsdirektivet antogs för mindre än två år sedan ett tillämpningsdirektiv; tidsfristen för medlemsstaterna att införliva dessa bestämmelser i sin nationella lagstiftning löper ut i mitten av 2016. Liksom vid föregående års behandling av kommissionens arbetsprogram anser vi att detta är viktiga steg som kan bidra till förbättringar för alla parter, varför prioriteringen borde vara att få dessa nya regler på plats – i stället för att redan nu inleda en översyn av utstationeringsdirektivet (jämför 2014/15:AU2y). Dessutom är det högst osäkert om en eventuell omförhandling av utstationeringsdirektivet skulle leda till ett för Sverige förbättrat slutresultat eller i tillräcklig utsträckning ta hänsyn till den svenska arbetsmarknadsmodellen. Med ett liknande resonemang menar vi att ett juridiskt bindande socialt protokoll bör undvikas (se vidare bet. 2012/13:AU5, rskr. 2012/13:53).

Särskilt yttrande

Kommissionens arbetsprogram 2016 (SD)

Sven-Olof Sällström (SD) och Paula Bieler (SD) anför:

Sverigedemokraterna är på ett generellt plan positiva till den fria rörligheten för varor, tjänster, kapital och arbetskraft inom EES-området. För att motverka lönedumpning på den svenska arbetsmarknaden anser Sverigedemokraterna emellertid att det behövs en kraftig reformering av utstationeringsdirektivet, med bl.a. en borte gräns för hur länge en arbetstagare kan vara utstationerad i Sverige.

I nuläget välkomnar vi ändå att kommissionen avser att göra en riktad översyn av utstationeringsdirektivet. Även om vi menar att det behövs mer långtgående förändringar väljer vi – liksom vid Utstationeringskommitténs arbete och betänkandet Översyn av lex Laval (SOU 2015:83) – att inte lämna något alternativt ställningstagande. Därmed lämnar vi här ingen avvikande mening utan avvaktar resultatet av översynen och kommer om det behövs återkomma till frågan senare.